

Progressive Education Society's
Modern College of Arts, Science and Commerce (Autonomous),
Shivajinagar, Pune 5

(An Autonomous College Affiliated to Savitribai Phule Pune University)

Framework of Syllabus

For

M.A. (Marathi)

(Based on NEP 2020 framework)

(To be implemented from the

Academic Year 2023-24)

Semester 2 (First Year)

Course Type	Code	Course	Course / Paper Title	Hours / Week	Credit	CIA	ES E	Total
Major Mandatory (4+4+4+2)	23ArMarP211	Major Paper 1 (Theory)	भाषाविष्कार आणि भाषिक कौशल्ये: दोन	4	4	50	50	100
	23ArMarP212	Major Paper 2 (Theory)	आधुनिक समीक्षा सिद्धांत	4	4			
	23ArMarP213	Major Paper 3 (Theory)	आधुनिक मराठी साहित्याचा इतिहास (१९४५ ते २०२०)	4	4			
	23ArMarP214	Major Paper 4 (Practical/Theory)	भाषिक उपयोजन - माध्यमे, उद्योगव्यवस्था आणि बाजारपेठ	2/4	2	25	25	50
Major Electives (4)	23ArMarP221	Major Elective 1 (T/P)	साहित्यप्रवाह : आदिवासी आणि स्त्रीवादी	4	4	50	50	100
	23ArMarP222	Major Elective 2 (T/P)	मध्ययुगीन संप्रदाय, तत्त्वज्ञान आणि साहित्य	4				
RM (4)		-	-	-	-	-	-	-
OJT(4),	23ArMarP241	OJT	On Job Training (वृत्तपत्र आणि नियतकालिक, संपादनव्यवहार आणि प्रकाशनसंस्थांसोबत काम)	8	4	50	50	100
Total				30/32	22	175	175	350

Semester 3 (Second Year)

Course Type	Code	Course	Course / Paper Title	Hours / Week	Credit	CIA	ES E	Total
Major Mandatory (4+4+4+2)	23ArMarP311	Major Paper 1 (Theory)	प्रसारमाध्यमांसाठी लेखन: एक	4	4	50	50	100
	23ArMarP312	Major Paper 2 (Theory)	आधुनिक भाषाविज्ञान: वर्णनात्मक	4	4			
	23ArMarP313	Major Paper 3 (Theory)	लोकसाहित्याची मूलतत्त्वे आणि मराठी लोकसाहित्य: एक	4	4			
	23ArMarP314	Major Paper 4 (Practical/Theory)	मराठी पत्रकारिता	4/2	2	25	25	50
Major Electives (4)	23ArMarP321	Major Elective 1 (T/P)	साहित्याचा प्रकारात्मक अभ्यास	4	4	50	50	100
		Major Elective 2		4				

	23ArMarP322	(T/P)	वाङ्मयीन संस्कृती					
RP (4)	23ArMarP351	RP	प्रकल्प लेखन	8	4	50	50	100
OJT(4),								
Total				26/28	22	175	175	350

Semester 4 (Second Year)

Course Type	Code	Course	Course / Paper Title	Hours / Week	Credit	CIA	ES E	Total
Major Mandatory (4+4+4+2)	23ArMarP411	Major Paper 1 (Theory)	प्रसारमाध्यमांसाठी लेखन: दोन	2	4	50	50	100
	23ArMarP412	Major Paper 2 (Theory)	समाजभाषाविज्ञान	2	4			
	23ArMarP413	Major Paper 3 (Theory)	लोकसाहित्याची मूलतत्त्वे आणि मराठी लोकसाहित्य: दोन	2	4			
Major Electives (4)	23ArMarP421	Major Elective 1 (T/P)	सौंदर्यशास्त्र	4	4	50	50	100
	23ArMarP422	Major Elective 2 (T/P)	लोकप्रिय साहित्य	4				
RP (4)	23ArMarP451	RP	प्रकल्प लेखन	12	6	75	75	150
OJT(4),								
Total				22	22	175	175	350

OE : Open Elective

AEC: Ability Enhancement Course

VEC: value Education Courses

CC : Co-Curricular Courses

IKS : Indian Knowledge System

OJT : On Job Training

FP : Field Project

VSC : Vocational Skill Courses

CEP : Community Engagement Project

Semester 1 (First Year)

Progressive Education Society's
Modern College of Arts, Science and Commerce,
Shivajinagar, Pune - 5
PG Part 1 of M.A. (Marathi)
(2023 Course under NEP 2020)
प्रथम सत्र
Major Paper 1(Theory)

Course Code : 23ArMarP111

Course Name : भाषाविष्कार आणि भाषिक कौशल्ये: एक

Teaching Scheme: TH: 4 Hours/Week

Credit 04

Examination Scheme: CIA : 50 Marks

End-Sem : 50 Marks

Prerequisite Courses:

बी. ए. अथवा कोणत्याही शाखेचा पदवीधर असणे अपेक्षित

Course Objectives:

१. भाषाव्यवहाराचे क्षेत्रनिहाय स्वरूप समजावून घेणे.
२. विविध स्तरावरील भाषिक कौशल्ये आणि क्षमता ध्यानात घेणे.
३. व्यक्तिमत्त्व विकासासाठी भाषिक कौशल्ये आत्मसात करणे.
४. अनुवादप्रक्रियेची तात्त्विक आणि व्यावहारिक माहिती देणे.

Course Outcomes:

On completion of the course, student will be able to–

१. विविध स्तरावरील भाषिक आविष्काराची रूपे समजतील.
२. भाषिक कौशल्ये आणि क्षमता विकसित होतील.
३. भाषिक जाण आणि भाषा उपयोजन याच्या विकासासोबत व्यावसायनिहाय संधीस पात्र होतील.

Course Contents

Unit 1	भाषा: एक सामाजिक संस्था	lectures
	१. भाषेचे संस्थात्मक स्वरूप २. भाषेची विविध कार्ये ३. भाषिक आविष्कार : मौखिक आणि लिखित	१०
Unit 2	भाषाविष्कार, प्रमाणलेखन आणि मुद्रित शोधन	lectures

	१. मराठी भाषेच्या प्रमाणलेखनाचे नियम २. मराठी भाषेचे प्रमाणलेखन आणि मुद्रितशोधन ३. मुद्रित शोधन: संकल्पना आणि स्वरूप ४. मुद्रित शोधनाच्या खुणा, चिन्हे आणि त्यांचा वापर	१०
Unit 3	भाषाविष्कार विविध रूपे	lectures
	१. भाषाविष्कार आणि प्रसारमाध्यमे २. भाषाविष्कार आणि साहित्य ३. भाषाविष्कार आणि अन्य कलाव्यवहार	१०
Unit 4	मुलाखत	lectures
	१. मुलाखतीचे स्वरूप: तंत्र आणि कौशल्ये २. मुलाखतीचे प्रकार ३. मुलाखतीची पूर्वतयारी आणि प्रश्नसूची ४. मुलाखतलेखन	१०
Unit 5	निवेदन आणि सूत्रसंचालन	lectures
	१. प्रसारमाध्यमातील निवेदनाचे स्वरूप २. दूरचित्रवाणीसाठी निवेदन ३. नभोवाणीसाठी निवेदन ४. रेडिओ जॉकीसाठी निवेदन ५. विविध कार्यक्रमांसाठी सूत्रसंचालन	१०
Unit 6	भाषांतरप्रक्रिया	lectures
	१. भाषांतराची संकल्पना २. भाषांतर, अनुवाद आणि रूपांतर ३. भाषांतरप्रक्रियेचे स्वरूप ४. भाषांतराचे महत्त्व	१०

संदर्भ ग्रंथ :

१. कालेलकर, ना. गो. : भाषा आणि संस्कृती, मौज प्रकाशन, मुंबई, १९६२.
२. काळे, कल्याण/शहा मृणालिनी (संपा.) : निवडक भाषा आणि जीवन, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे, १९९८.
३. कुलकर्णी, मधू : ललित साहित्याच्या आकृतिबंधांची जडणघडण, शुभदा सारस्वत प्रकाशन, पुणे, १९८७.
४. कुंडले, म. बा. : सर्जनशीलता, नूतन प्रकाशन, पुणे.
५. केळकर, अशोक : मध्यमा-भाषा आणि भाषाव्यवहार, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे, १९९६.
६. केळकर, अशोक : वैखरी, मॅजेस्टिक, मुंबई, १९८३.
७. केळकर, अशोक : रुजुवात, लोकवाङ्मयगृह प्रकाशन, मुंबई, २००८.
८. गवस, राजन आणि इतर : भाषिक सर्जन आणि उपयोजन, दर्या प्रकाशन, पुणे, २०१२.
९. ग्रामोपाध्ये, सुरेंद्र (संपा.) : भाषाव्यवहार व भाषाशिक्षण, कासेगाव एज्युकेशन सोसायटी, कासेगाव, २००६.
१०. जोशी, श्रीपाद : संवादशास्त्र, विजय प्रकाशन, नागपूर, १९९८.
११. नेमाडे, भालचंद्र : साहित्याची भाषा, साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद, १९८९.
१२. पाटील, आनंद : सृजनात्मक लेखन, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे, २००५.
१३. पानसे, मु.ग. (संपा.) : भाषा – अंतःसूत्र आणि भाषाव्यवहार, म.सा.प. प्रकाशन, पुणे, १९६७.
१४. बेलवलकर, सुमन : भाषा – स्वरूप आणि कार्य, य.च. मु. वि., नाशिक, १९९४.
१५. भागवत, गीता : प्रशासनिक मराठी भाषेचा विकास, राज्य मराठी विकास संस्था, मुंबई, १९९६.
१६. राजाध्यक्ष, मंगेश विठ्ठल : भाषाविवेक, श्रीविद्या प्रकाशन, पुणे, १९९७.
१७. लेले, वामन : भाषा: स्वरूप, सामर्थ्य आणि सौंदर्य, राजहंस प्रकाशन, पुणे, २००५.

१८. सारंग, विलास : सर्जनशोध आणि लिहिता लेखक, मौज प्रकाशन, मुंबई.
१९. Bakhtin M.M. : Speech Genres and Other Late Essays, University of Texas Press, Austin, 1986.
२०. Bloomfield, Leonard : *Language*, New York, 1933.
२१. Carroll, John B. : *The Study of Language*, Cambridge, 1961.
२२. Kernan A.B. : An Essay on Literature and Society, Princeton University Press, Princeton, 1982.
२३. Pedersen, Holger, *Discovery of Language*, Bloomington. 1962.
२४. Sapir, Edward, *Language*, New York, 1921.

Progressive Education Society's
Modern College of Arts, Science and Commerce,
Shivajinagar, Pune - 5
PG Part 1 of M.A. (Marathi)
(2023 Course under NEP 2020)
प्रथम सत्र
Major Paper 2 (Theory)

Course Code : 23ArMarP112

Course Name : साहित्यसमीक्षा

Teaching Scheme: TH: 4 Hours/Week

Credit 04

Examination Scheme: CIA : 50 Marks

End-Sem : 50 Marks

Prerequisite Courses:

बी. ए. अथवा कोणत्याही शाखेचा पदवीधर असणे अपेक्षित

Course Objectives:

१. समीक्षेची संकल्पना आणि स्वरूप समजून घेणे.
२. साहित्यसंस्कृती व्यवहारातील समीक्षाविचाराचे स्थान स्पष्ट करणे.
३. सैद्धांतिक आणि उपयोजित समीक्षेतील साम्य-भेद जाणून घेणे.
४. समीक्षेच्या विविध पद्धती व मराठी समीक्षेची वाटचाल समजून घेणे.

Course Outcomes:

On completion of the course, student will be able to—

१. साहित्य आणि समीक्षेचा अनुबंध उकलेल.
२. विद्यार्थ्यांच्या विश्लेषकदृष्टीचा विकास होईल.

Course Contents

Unit 1	साहित्यसमीक्षा	lectures
	१. समीक्षा - संकल्पना आणि स्वरूप, २. वाचन, विश्लेषण, अर्थनिर्णयन आणि मूल्यमापन	१०
Unit 2	साहित्यसमीक्षा	lectures
	१. समीक्षा आणि समीक्षक २. आदर्श समीक्षकाचे गुण - रसिकता, प्रज्ञा, तुलनात्मकता, चिकित्सकता, मूल्यविवेक, विश्लेषकता, व्युत्पन्नता, भाषिक तयारी इ.	१०
Unit 3	साहित्यसमीक्षा	lectures
	१. सैद्धान्तिक समीक्षा आणि उपयोजित समीक्षा २. समीक्षापद्धती - आस्वादक, चरित्रात्मक, मानसशास्त्रीय, समाजशास्त्रीय, मार्क्सवादी, आदिबंधात्मक, रूपवादी,	२०

	शैलीवैज्ञानिक, स्त्रीवादी इ.	
Unit 4	साहित्यसमीक्षा	lectures
	मराठी समीक्षेची वाटचाल : का. बा. मराठे, वि. का. राजवाडे, श्री. के. क्षीरसागर, कुसुमावती देशपांडे, वा. ल. कुलकर्णी, माधव आचवल, रा. भा. पाटणकर, अशोक केळकर, रा. ग. जाधव, गंगाधर पानतावणे, गंगाधर पाटील, दिगंबर पाध्ये, म. सु. पाटील, सुधीर रसाळ, भालचंद्र नेमाडे, विलास सारंग, मिलिंद मालशे, नागनाथ कोतापल्ले, हरिश्चंद्र थोरात, वसंत पाटणकर इ.	२०

संदर्भ ग्रंथ :

१. करंदीकर, गो. वि. : परंपरा आणि नवता, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, दु. आ., १९८०.
२. कुलकर्णी, गो. म. : नवसमीक्षा- काही विचार प्रवाह, मेहता पाब्लि., पुणे, १९९४.
३. कुलकर्णी गो. म. : मराठी समीक्षेची वाटचाल, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे.
४. कुलकर्णी, वा. ल. : साहित्य आणि समीक्षा, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९६३.
५. गोडबोले, ना. वा./जोगळेकर, गं. ना. : साहित्यसमीक्षा- स्वरूप आणि विकास, व्हीनस प्रकाशन, पुणे, १९८१.
६. जाधव मनोहर (संपा.) : समीक्षेतील नव्या संकल्पना, स्वरूप प्रकाशन, औरंगाबाद, २००१.
७. जोशी, लक्ष्मणशास्त्री : आधुनिक मराठी साहित्याची समीक्षा आणि रससिद्धांत, व्हीनस प्रकाशन, पुणे, १९७२.
८. जोशी सुधा : कथा - संकल्पना आणि समीक्षा , मराठी विभाग, मुंबई विद्यापीठ आणि मौज प्रकाशन, मुंबई, २०००.
९. डहाके आणि इतर (संपा.) : वाङ्मयीन संज्ञा-संकल्पना कोश, ग. रा. भटकळ फाउण्डेशन, मुंबई, २००१.
१०. थोरात, हरिश्चंद्र : कथनात्म साहित्य आणि समीक्षा, शब्द पब्लिकेशन, मुंबई, २०११.
११. थोरात, हरिश्चंद्र : कादंबरी – एक साहित्यप्रकार, शब्द पब्लिकेशन, मुंबई, २०१० .
१२. थोरात, हरिश्चंद्र : मूल्यभानाची सामग्री, शब्द पब्लिकेशन, मुंबई, २०१६.
१३. थोरात, हरिश्चंद्र : साहित्याचे संदर्भ, मौज प्रकाशन, मुंबई, २००५.
१४. धोंडगे, दिलीप : शैलीमीमांसा, शब्दालय प्रकाशन, श्रीरामपूर, १९८१.
१४. नेमाडे, भालचंद्र : टीकास्वयंवर, साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद, १९९०.
१५. पांढरे नीला: मराठी समीक्षेची वाटचाल, उन्मेश प्रकाशन, पुणे.
१६. पाटणकर रा. भा. : सौंदर्यमीमांसा, मौज प्रकाशन, मुंबई, १९७४.
१७. पाटील, गंगाधर: समीक्षेची नवी रूपे, मॅजेस्टिक बुक स्टॉल, मुंबई, १९८१.
१८. पाटील, गंगाधर : समीक्षामीमांसा, मौज प्रकाशन गृह, मुंबई, २०११.
१९. पाठक, वा. भा. : टीका आणि टीकाकार
२०. मालशे, मिलिंद/ जोशी अशोक : आधुनिक समीक्षा-सिद्धान्त, मौज प्रकाशन, मुंबई, २००७.
२१. राजाध्यक्ष, विजया (संपा.): समीक्षा-संज्ञा कोश, खंड ४, म. रा. सा. सं. मंडळ, मुंबई, २००२.
२२. सारंग, विलास : अक्षरांचा श्रम केला, मराठी विभाग मुंबई विद्यापीठ आणि मौज प्रकाशन, मुंबई, २०००.
२३. Abrams, M.H. : Glossary of Modern Literacy Terms
२४. Daiches, David, Critical Approaches to Literature
२५. Ellis, John M. : The Theory of Literary Criticism,
२६. Frye Northrop, Anatomy fo Criticism
२७. Scott, Willber : Five Approaches also Literacy Criticism
२८. Rochards I.A. : Practical Criticism

Progressive Education Society's
Modern College of Arts, Science and Commerce,
Shivajinagar, Pune - 5
PG Part 1 of M.A. (Marathi)
(2023 Course under NEP 2020)
प्रथम सत्र
Major Paper 3 (Theory)

Course Code : 23ArMarP113 Course Name : आधुनिक मराठी साहित्याचा इतिहास (१८०० ते १९४५)

Teaching Scheme: TH: 4 Hours/Week
Examination Scheme: CIA : 50 Marks

Credit 04
End-Sem : 50 Marks

Prerequisite Courses:

बी. ए. अथवा कोणत्याही शाखेचा पदवीधर असणे अपेक्षित

Course Objectives:

१. साहित्येतिहासाच्या संकल्पनेचा अभ्यास आणि उपयोजन करणे.
२. साहित्यनिर्मितीच्या प्रेरणा, वृत्ती-प्रवृत्ती, प्रवाह-उपप्रवाह ह्यांचे स्वरूप अभ्यासणे.
३. साहित्यिक आणि सांस्कृतिक पर्यावरणाच्या संदर्भात परंपरा आणि नवता ह्यांची तत्त्वे निश्चित करणे.
४. साहित्यकृती, साहित्यिक, साहित्यप्रकार, विशिष्ट कालखंड ह्या संदर्भातून साहित्येतिहासाच्या अभ्यासाची क्षमता विकसित करणे.

Course Outcomes:

On completion of the course, student will be able to—

१. साहित्येतिहासाची संकल्पना, गरज आणि उपयोजन आकलनाच्या कक्षेत येईल.
२. आधुनिक साहित्याच्या निर्मितीमागील प्रेरणा, त्यातील प्रवाह-उपप्रवाह, साहित्यप्रकार आणि साहित्यकृती उमजतील.

Course Contents

Unit 1	आधुनिक मराठी साहित्याचा इतिहास	lectures
	१. साहित्येतिहासाची संकल्पना २. राजकीय, सामाजिक आणि सांस्कृतिक संदर्भ अ. १८०० ते १८७४ ब. १८७४ ते १९२० आणि क. १९२० ते १९४५ या कालखंडाची राजकीय स्थित्यंतरे, सामाजिक पार्श्वभूमी आणि युरोपीय संस्कृति-संपर्काचा परिणाम	१०
Unit 2	आधुनिक मराठी साहित्याचा इतिहास	lectures
	१. नवी शिक्षणव्यवस्था आणि शिक्षणाचे सार्वत्रिकीकरण २. मुद्रणकलाविकास	१०

	३. वृत्तपत्रे-नियतकालिके आणि साहित्यनिर्मिती ४. साहित्यनिर्मितीसाठी राज्यसत्ता आणि समकक्ष संस्थांचे प्रयत्न	
Unit 3	आधुनिक मराठी साहित्याचा इतिहास	lectures
	१. धर्म-जात सुधारणा चळवळ २. विविध पंथांचा उदय-विकास – ब्राह्मो समाज, परमहंस समाज, आर्य समाज, प्रार्थना समाज, सत्यशोधक समाज इ. ३. विविध समाजप्रबोधन चळवळींचा उदय-विकास	१०
Unit 4	आधुनिक मराठी साहित्याचा इतिहास	lectures
	१८०० ते १८८५ या कालखंडातील अ. भाषांतरित साहित्य आ. शालेय अभ्यासक्रमासाठी तयार केले गेलेले साहित्य इ. कोशलेखन ई. निबंधलेखन	१०
Unit 5	आधुनिक मराठी साहित्याचा इतिहास	lectures
	१८८५ ते १९२० ह्या कालखंडातील अ. निबंधलेखन आ. कथा आणि कादंबरीलेखन इ. कवितालेखन ई. नाटकलेखन उ. समीक्षा आणि वैचारिक लेखन	१०
Unit 6	आधुनिक मराठी साहित्याचा इतिहास	lectures
	१८८५ ते १९४५ ह्या कालखंडातील अ. निबंधलेखन आ. कथा आणि कादंबरीलेखन इ. कवितालेखन ई. नाटकलेखन उ. समीक्षा आणि वैचारिक लेखन ऊ. संशोधनात्मक लेखन	१०

संदर्भ ग्रंथ :

१. कीर, धनंजय/ मालशे, स. गं. (संपा.) : महात्मा फुले समग्र वाङ्मय, महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ, मुंबई, १९८८.
२. कुरुंदकर, नरहर : धार आणि काठ, पुणे, १९७१.
३. कुलकर्णी, गो. म. : गांधीवाद आणि मराठी साहित्य,
४. कुलकर्णी, गो. म. : मराठी साहित्याची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी,
५. कुलकर्णी, गो. म./कुलकर्णी, व. दि. : मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, खंड ६ वा, भाग पहिला (१९२० ते १९५० या कालखंडातील मराठी वाङ्मय), म. सा. प., पुणे, १९८८.
६. कुलकर्णी, वा. ल. : मराठी ज्ञानप्रसारक-इतिहास आणि वाङ्मयविचार, पॉप्युलर, मुंबई, १९६५.
७. कुलकर्णी, वा. ल. : विविधज्ञानविस्तार- इतिहास आणि वाङ्मयविचार, पॉप्युलर, मुंबई, १९७६.
८. कुलकर्णी, वि. ह. : मराठीतील निबंधवाङ्मय, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे, १९८०.
९. खानोलकर गं. दे. : एकोणिसाव्या शतकातील महाराष्ट्र, साहित्य सहकार संघ, औरंगाबाद, १९७५.
१०. गणोरकर, प्रभा आणि इतर (संपा.) : संक्षिप्त मराठी वाङ्मयकोश (१९२० पासून २००३ पर्यंतचा कालखंड), भटकळ फाउण्डेशन, मुंबई, २००४.

११. गेल, ऑम्बहेट : ज्योतिबा फुले आणि स्त्रीमुक्तीचा विचार, १९९०.
१२. चौगुले, वि. शं. : लघुनिबंध ते मुक्त गद्य, २००२.
१३. जोग, रा. श्री. (संपा.) : मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, खंड चौथा, भाग पहिला (१८०० ते १८७४ या कालखंडातील मराठी वाङ्मय), म. सा. प., पुणे, १९६५.
१४. जोग, रा. श्री. (संपा.) : मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, खंड ५ वा, भाग पहिला (१८७५ ते १९२० या कालखंडातील मराठी वाङ्मय), म. सा. प., पुणे, १९७३.
१५. जोशी, सुधा : कथा – संकल्पना आणि समीक्षा, मराठी विभाग, मुंबई विद्यापीठ आणि मौज प्रकाशन, मुंबई, २०००.
१६. डहाके, वसंत आबाजी : मराठी साहित्य-इतिहास आणि संस्कृती, २००५.
१७. थोरात, हरिश्चंद्र : साहित्याचे संदर्भ, मौज प्रकाशन, मुंबई, २००५.
१८. दडकर, जया आणि इतर (संपा.) : संक्षिप्त मराठी वाङ्मयकोश (आरंभापासून १९२० पर्यंतचा कालखंड), भटकळ फाउण्डेशन, मुंबई, १९९८.
१९. देऊळकर, चंद्रकांत : मराठी निबंध- लघुनिबंध : स्वरूप व विवेचन, १९८१.
२०. देशपांडे, अ. ना. (संपा.) : प्रदक्षिणा - खंड १, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे.
२१. देशपांडे, कुसुमावती : मराठी कादंबरी – पहिले शतक, मुंबई, १९५४.
२२. देशपांडे, वि. भा. : मराठी नाटक-नाटककार – काळ आणि कर्तृत्व, खंड १ ते ३, २००८.
२३. देशमुख, उषा (संपा.) : मराठी नियतकालिकांचा वाङ्मयीन अभ्यास, खंड दुसरा, मुंबई विद्यापीठ आणि स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे, १९९४.
२४. परांजपे, मा. श्री. : मराठी समीक्षेचे आदिपर्व, पद्मश्री प्रकाशन, नागपूर, १९७१.
२५. पवार, गो. मा./ हातकणंगलेकर म. द. : निवडक मराठी समीक्षा, साहित्य अकादमी, नवी दिल्ली, १९९९.
२६. पाटणकर, रा. भा. : अपूर्ण क्रांती, मौज प्रकाशन, मुंबई, १९९९.
२७. पुरोहित, के. ज. (संपा.) : प्रातिनिधिक लघुनिबंधसंग्रह, साहित्य अकादमी, १९७२.
२८. पोतदार, द. वा. : मराठी गद्याचा इंग्रजी अवतार, व्हिनस प्रकाशन, पुणे.
२९. फडके, य. दि. : विसाव्या शतकातील महाराष्ट्र – राजकीय इतिहास, खंड १ ते ५ श्रीविद्या, पुणे.
३०. मालशे, स. गं. : गतशतक शोधताना, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे, १९८१.
३१. भागवत, दुर्गा (संपा.) : राजारामशास्त्री भागवत यांचे निवडक साहित्य, खंड १ ते ५, वरदा बुक्स, पुणे.
३२. यादव, आनंद : ललित गद्याचे तात्त्विक स्वरूप आणि मराठी लघुनिबंधाचा इतिहास, १९९५.
३३. वाळिंबे, रा. शं. : एकोणिसाव्या शतकातील महाराष्ट्राची सामाजिक पुनर्घटना, (भाग पहिला १८०० ते १८४५), प्रका. रा. शं. वाळिंबे, पुणे, १९६२.
३४. सरदार, गं. बा. आणि इतर : महाराष्ट्र जीवन – परंपरा, प्रगती आणि समस्या, खंड १ आणि २, मे. जोशी आणि लोखंडे प्रकाशन, १९६०.
३५. सुमंत, यशवंत/पुंडे, दत्तात्रय (संपा.) महाराष्ट्रातील जातिसंस्थाविषयक विचार, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे, १९८८.

Progressive Education Society's
Modern College of Arts, Science and Commerce,
Shivajinagar, Pune - 5
PG Part 1 of M.A. (Marathi)
(2023 Course under NEP 2020)
प्रथम सत्र
Major Paper 4 (Practical/Theory)

Course Code : 23ArMarP114

Course Name : भाषांतर आणि मूल्यमापन

Teaching Scheme: TH: 2 Hours/Week
Examination Scheme: CIA : 25 Marks

Credit 02
End-Sem : 25 Marks

Prerequisite Courses:

बी. ए. अथवा कोणत्याही शाखेचा पदवीधर असणे अपेक्षित

Course Objectives:

१. भाषांतराची संकल्पना आणि स्वरूप समजावून घेणे.
२. भाषांतर, अनुवाद आणि रूपांतर ही प्रक्रिया समजावून देणे.
३. भाषांतरप्रक्रियेची तात्त्विक आणि व्यावहारिक माहिती देणे.
४. भाषिक कौशल्ये आणि उपयोजन संदर्भातून भाषांतरप्रक्रियेला प्रेरणा मिळेल.
५. प्रत्यक्ष भाषांतराच्या मूल्यमापनाची निकषव्यवस्था समजेल.

Course Outcomes:

On completion of the course, student will be able to—

१. भाषांतरप्रक्रियेची माहिती मिळेल.
२. प्रत्यक्ष भाषांतराला चालना मिळेल.
३. आजच्या गतिमान जगात भाषांतराची निकड ध्यानात घेता, विद्यार्थ्यांच्या स्वतंत्र अर्थार्जनला प्रारंभ होईल.
४. अचूक, सर्जनशील भाषांतरासाठी मूल्यमापन प्रक्रिया मदतीची ठरेल.

Course Contents

Unit 1	भाषांतर आणि मूल्यमापन	lectures
	१. भाषांतराची संकल्पना २. भाषांतर, अनुवाद आणि रूपांतर ३. भाषांतरप्रक्रियेचे स्वरूप ४. भाषांतराचे महत्त्व	१०
Unit 2	भाषांतर आणि मूल्यमापन	lectures
	१. भाषांतरप्रक्रियेतील मर्यादा आणि व्याप्ती २. साधारण भाषांतर आणि उत्तम भाषांतराच्या मोजमापाचे	१०

	स्वरूप ३. भाषांतराच्या मूल्यमापनाचे निकष	
Unit 3	भाषांतर आणि मूल्यमापन	lectures
	१. मराठीमधून हिंदी, इंग्रजी अथवा हिंदी, इंग्रजीमधून मराठीमध्ये विद्यार्थ्यांकडून प्रत्यक्ष भाषांतर करवून घेणे. २. भाषांतराचे मूल्यमापन करणे.	१०

संदर्भ ग्रंथ :

१. काळे कल्याण/ सोमण, अंजली (संपा.) : भाषांतरमीमांसा, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे, १९९७.
२. तुपे, केशव (संपा.) : अनुवादमीमांसा, साक्षात प्रकाशन, औरंगाबाद.
३. पुंडे, द.दि (संपा.) : भारतीय साहित्याची संकल्पना (डॉ. चंद्रकांत बांदिवडेकर गौरव ग्रंथ), प्रथमा प्रकाशन, पुणे.
४. मालशे, स. गं. (अनुवाद) : साहित्यसिद्धांत, (मूळ लेखक - रेने वेलेक व ऑस्टिन वॉरन), महाराष्ट्र राज्य साहित्य संस्कृती मंडळ, मुंबई, १९८२
५. मिरजकर, निशिकांत : तौलनिक साहित्य, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे, २०१६.
६. वरखेडे, रमेश (संपा.) – भाषांतरविद्या, य. च. मु. विद्यापीठ प्रकाशन, नाशिक, १९९७.
७. वाळिंबे, रा.शं. : साहित्यातील संप्रदाय, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे, १९५०.
८. वेलेक, रेने : साहित्यसिद्धांत (अनु. स. गं. मालशे), म.रा.सा.सं. मं., मुंबई.
९. शर्मा, रामविलास : भारतीय साहित्याच्या इतिहासातील समस्या (अनु. - पुंडे, द.दि./ घोरपडे, पद्मजा) प्रतिमा प्रकाशन, १९९८.
१०. सारंग, विलास : वाङ्मयीन संस्कृती आणि सामाजिक वास्तव, मौज प्रकाशन, मुंबई, २०११.
११. Mukherjee Sujit : Translation As Discovery, Orient Longman, 1994.

Progressive Education Society's
Modern College of Arts, Science and Commerce,
Shivajinagar, Pune - 5
PG Part 1 of M.A. (Marathi)
(2023 Course under NEP 2020)
प्रथम सत्र
Major Elective 1 (Practical/Theory)

Course Code : 23ArMarP121

Course Name : साहित्यप्रवाह: ग्रामीण आणि दलित

Teaching Scheme: TH: 4 Hours/Week

Credit 04

Examination Scheme: CIA : 50 Marks

End-Sem : 50 Marks

Prerequisite Courses:

बी. ए. अथवा कोणत्याही शाखेचा पदवीधर असणे अपेक्षित

Course Objectives:

१. विशिष्ट साहित्यप्रवाहांच्या निर्मितीची मीमांसा करणे.
२. ग्रामीण आणि दलित ह्या साहित्यप्रवाहांच्या निर्मितप्रेरणांचा शोध घेणे.
३. दोन्ही प्रवाहांमधील साहित्यनिर्मितीचे विशेष स्पष्ट करणे.
४. नेमलेल्या साहित्यकृतींची उपरोक्त संदर्भात प्रस्तुतता निश्चित करणे.

Course Outcomes:

On completion of the course, student will be able to—

१. मराठीतील साहित्यप्रवाहांचा अभ्यास होईल.
२. ग्रामीण आणि दलित साहित्याची निर्मिती, प्रेरणा आणि स्वरूपाची माहिती होईल.

Course Contents

Unit 1	साहित्यप्रवाह: ग्रामीण आणि दलित	lectures
	१. साहित्यप्रवाहाची संकल्पना व स्वरूप २. प्रवाहाच्या निर्मितीची कारणे: वाङ्मयीन व सामाजिक – सांस्कृतिकदृष्ट्या शोध ३. प्रवाहाच्या न्हासाची कारणे	१०
Unit 2	साहित्यप्रवाह: ग्रामीण आणि दलित	lectures
	ग्रामीण साहित्यप्रवाह- संकल्पना, प्रेरणा, निर्मिती, स्वरूप आणि इतिहास	१०
Unit 3	साहित्यप्रवाह: ग्रामीण आणि दलित	lectures
	दलित साहित्यप्रवाह- संकल्पना, प्रेरणा, निर्मिती, स्वरूप आणि इतिहास	१०

Unit 4	साहित्यप्रवाह: ग्रामीण आणि दलित	lectures
	मेड इन इंडिया – पुरुषोत्तम बोरकर (कादंबरी) अभ्यासक्रमासाठी नेमलेल्या साहित्यकृतीची ग्रामीण साहित्यप्रवाहाच्या संदर्भात प्रस्तुतता निश्चित करणे.	१५
Unit 5	साहित्यप्रवाह: ग्रामीण आणि दलित	lectures
	कोण म्हणतो टक्का दिला – संजय पवार (नाटक) अभ्यासक्रमासाठी नेमलेल्या साहित्यकृतीची ग्रामीण साहित्यप्रवाहाच्या संदर्भात प्रस्तुतता निश्चित करणे.	१५

संदर्भ ग्रंथ-

- कोत्तापल्ले, नागनाथ : ग्रामीण साहित्य: स्वरूप आणि शोध, स्वरूप प्रकाशन, औरंगाबाद, दु. आ. २०१०.
- गुंदेकर, श्रीराम : ग्रामीण साहित्य – प्रेरणा आणि प्रयोजन, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे.
- जाधव, मनोहर : दलित स्त्रियांची आत्मकथने : स्वरूप आणि चिकित्सा, सुविद्या प्रकाशन, पुणे, २००१.
- जाधव, मनोहर (संपा.) : साहित्य : शोध आणि संवाद, सुविद्या प्रकाशन, पुणे, प्रथमावृत्ती : १५ ऑगस्ट, २०००
- जाधव, रा. ग. : निळी पहाट, श्रीविद्या प्रकाशन, पुणे, द्वितीयावृत्ती : १९७९.
- जोग, वि. स. : मार्क्सवादी व दलित साहित्य, संबोधि प्रकाशन, मुंबई, ४ फेब्रुवारी, १९८५.
- डांगळे, अर्जुन (संपा.) : दलित साहित्य - एक अभ्यास, महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ, मुंबई, १९७८.
- डोळस, अविनाश : आंबेडकरी विचार आणि साहित्य, साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद, १४ एप्रिल, १९९४.
- पानतावणे, गंगाधर : नलगे, चंद्रकुमार (संपा.), दलित आत्मकथन, सुरेश एजन्सी, पुणे, २६ जानेवारी, १९८६.
- पानतावणे, गंगाधर (संपा.) : दलित साहित्य : चर्चा आणि चिंतन, साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद, १९८३.
- फडके, भालचंद्र : दलित साहित्य : वेदना आणि विद्रोह, श्रीविद्या प्रकाशन, पुणे, डिसेंबर १९७७.
- भगत, दत्ता : दलित साहित्य : दिशा आणि दिशांतर, अभय प्रकाशन, नांदेड, मे १९९६.
- भोसले, द. ता. : ग्रामीण साहित्य – एक चिंतन, मनोविकस प्रकाशन, पुणे, दु. आ., २००९.
- मनोहर, यशवंत : दलित साहित्य : सिद्धांत आणि स्वरूप, प्रबोधन प्रकाशन, औरंगाबाद, १९७८.
- मुलाटे, वासुदेव : ग्रामीण कथा : स्वरूप आणि विकास, स्वरूप प्रकाशन, औरंगाबाद, तृ. आ., २०१२.
- मुलाटे, वासुदेव : ग्रामीण साहित्य : चिंतन आणि चर्चा, स्वरूप प्रकाशन, औरंगाबाद.
- मुलाटे, वासुदेव (संपा.) : ग्रामीण स्वरूप आणि शोध, स्वरूप प्रकाशन, औरंगाबाद, दु. आ., २००५.
- यादव, आनंद : ग्रामीण साहित्य आणि वास्तव, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे, पुनर्मुद्रण, २०१६.
- शेळके, भास्कर (संपा.) : मराठी दलित ग्रामीण कादंबरी तुलना, शब्दश्री प्रकाशन, जुन्नर, २०१३.
- सांगोलेकर, अविनाश : दलित साहित्य : प्रवाह आणि प्रकार, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे, प्रथमावृत्ती, ६ डिसेंबर, २००८.
- सांगोलेकर, अविनाश : दलित साहित्य : उगम आणि विकास, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे, प्रथमावृत्ती, ६ डिसेंबर, २०१०.

Progressive Education Society's
Modern College of Arts, Science and Commerce,
Shivajinagar, Pune - 5
PG Part 1 of M.A. (Marathi)
(2023 Course under NEP 2020)
प्रथम सत्र
Major Elective 2 (Practical/Theory)

Course Code : 23ArMarP122

Course Name : मराठी भाषा आणि व्याकरण

Teaching Scheme: TH: 4 Hours/Week

Credit 04

Examination Scheme: CIA : 50 Marks

End-Sem : 50 Marks

Prerequisite Courses:

बी. ए. अथवा कोणत्याही शाखेचा पदवीधर असणे अपेक्षित

Course Objectives:

१. व्याकरणाच्या अभ्यासाचे भाषेच्या संदर्भातील महत्त्व समजून घेणे.
२. मराठी भाषेच्या व्याकरणाचे ज्ञान होणे.
३. मराठी भाषेच्या संदर्भातील व्याकरणविषयीच्या समस्यांचे स्वरूप ध्यानात घेणे.

Course Outcomes:

On completion of the course, student will be able to—

१. भाषा आणि व्याकरण यांच्या सहसंबंधांचे ज्ञान होईल.
२. मराठीच्या व्याकरणव्यवस्थेचे आकलन होईल.

Course Contents

Unit 1	मराठी भाषा आणि व्याकरण	lectures
	१. व्याकरण: स्वरूप आणि व्याप्ती २. व्याकरणाचे प्रयोजन ३. व्याकरण: वर्णनात्मक की आदेशात्मक ४. व्याकरणाची कक्षा: वर्णविचार, शब्दविचार, वाक्यविचार	१०
Unit 2	मराठी भाषा आणि व्याकरण	lectures
	१. व्याकरण, प्रमाणभाषा आणि बोली २. व्याकरण आणि लेखननियम यांचे अन्योन्यसंबंध ३. प्रमाण (शुद्ध), अप्रमाण (अशुद्ध) संकल्पना आणि त्यांचे शास्त्रीय मूल्य ४. व्याकरण आणि व्युत्पत्तिविचार संबंधांचे स्वरूप	१०
Unit 3	मराठी भाषा आणि व्याकरण	lectures

	१. मराठी व्याकरणपरंपरा: स्वरूप आणि चिकित्सा २. संस्कृत आणि इंग्रजी व्याकरणांचा मराठी व्याकरणव्यवस्थेवरील परिणाम आणि प्रभाव	१०
Unit 4	मराठी भाषा आणि व्याकरण	lectures
	१. मराठी वर्णांची संख्या २. मराठी व्याकरणातील संधिविचार ३. मराठीचा स्वराघात	१०
Unit 5	मराठी भाषा आणि व्याकरण	lectures
	१. शब्दांच्या वर्गीकरणाचे प्रयोजन आणि तत्त्व २. मराठी व्याकरण परंपरेतील वर्गीकरणविचार आणि चिकित्सा ३. मराठीची समासव्यवस्था	१०
Unit 5	भाषा आणि व्याकरण	Lectures
	मराठी व्याकरणलेखनाचा इतिहास	१०

संदर्भ ग्रंथ –

१. आचार्य, मा.ना.: मराठी व्याकरणविवेक, संजय प्रकाशन, पुणे, १९९०.
२. केळकर, ह. ग. : मराठी व्याकरणाची मूलतत्त्वे, सिटी बुक प्रकाशन,
३. जोशी, प्र.ना.: अभिनव मराठी व्याकरण, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे.
४. दामले, मो. के. : शास्त्रीय मराठी व्याकरण (संपा. कृ.श्री. अर्जुनवाडकर) देशमुख आणि कंपनी, पुणे, १९७०.
५. दीक्षित, प्र.ना. : मराठी व्याकरण : काही समस्या, शुभदा प्रकाशन, फलटन, १९७५.
६. देशपांडे, ग.त्र्यं. : भारतीय साहित्यशास्त्र, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९८०.
७. मंगरूळकर, अरविंद : मराठी व्याकरणाचा पुनर्विचार, पुणे विद्यापीठ, पुणे, १९६४.
८. अर्जुनवाडकर कृ. श्री. मराठी व्याकरण: वाद आणि प्रवाद, सुलेखा प्रकाशन, पुणे, १९८७.
९. अर्जुनवाडकर कृ. श्री. मराठी व्याकरणाचा इतिहास, मराठी विभाग, मुंबई .विद्यापीठ, मुंबई, १९९२.
१०. गुंजीकर रा. भि. मराठी व्याकरणावर विचार, (रा. भि. गुंजीकर यांचे संकलित लेख)
११. सबनीस म. पा., आधुनिक मराठीचे उच्चतर व्याकरण, म. पां. सबनीस, मुंबई, १९५१.

Progressive Education Society's
Modern College of Arts, Science and Commerce,
Shivajinagar, Pune - 5
PG Part 1 of M.A. (Marathi)
(2023 Course under NEP 2020)
प्रथम सत्र
RM Paper 1

Course Code : 23ArMarP131

Course Name : संशोधनशास्त्र

Teaching Scheme: TH: 2 Hours/Week

Credit 02

Examination Scheme: CIA : 25 Marks

End-Sem : 25 Marks

Prerequisite Courses:

बी. ए. अथवा कोणत्याही शाखेचा पदवीधर असणे अपेक्षित

Course Objectives:

१. साहित्य संशोधनाची संकल्पना आणि स्वरूप स्पष्ट करणे.
२. साहित्य आणि भाषेतील संशोधन व्यवहाराचे स्वरूप ध्यानात घेणे.
३. साहित्याभ्यासातील संशोधनाचे महत्त्व लक्षात घेणे.
४. विद्यार्थ्यांच्या संशोधनदृष्टीचा विकास करणे.

Course Outcomes:

On completion of the course, student will be able to—

१. साहित्य संशोधनाची प्रक्रिया उलगडेल.
२. साहित्यसंशोधनाचे महत्त्व लक्षात येईल.

Course Contents

Unit 1	संशोधन : संकल्पना आणि स्वरूप	Lectures
	अ. संशोधन : संकल्पना आणि स्वरूप संशोधनामागील प्रयोजने, संशोधनप्रक्रियेतील विविध टप्पे, संशोधकाचे गुण, संशोधनाचे महत्त्व, चांगल्या संशोधनाचे निकष, संशोधनाचे वर्गीकरण आ., संशोधनाचे प्रश्न, संशोधनाचे प्रश्न-विषय निवडताना लावण्याचे निकष, पूर्वाभ्यासाचे महत्त्व इ. संशोधन विषयाची गृहीतके- गृहीतकाची संकल्पना, गृहीतकाचे प्रकार, योग्य गृहीतकाचे निकष, गृहीतक तयार करण्याचे स्वरूप ई. संशोधनपद्धती : विगमनात्मक आणि निगमनात्मक, ऐतिहासिक/कालक्रमनिष्ठ, वर्णनपर, प्रयोगनिष्ठ, तौलनिक, नमुना पाहणी पद्धती, क्षेत्रीय सर्वेक्षणपद्धती इ. उ. संशोधन : तंत्र आणि साधने – तंत्र, ग्रंथालयीन साधने,	१०

	आधुनिक तंत्र विज्ञानाशी संबंधित साधने आणि अन्य साधने	
Unit 2	साधनांचे विश्लेषण आणि अहवाल/प्रबंध लेखन	Lectures
	अ. संशोधन साधन, माहिती संकलनाच्या पद्धती, विश्लेषण, प्रश्नावली, प्रश्नावलीची रचना आ. अहवाल/प्रबंध लेखन – अहवाल/प्रबंधलेखनाचे महत्त्व, संशोधन अहवाल तयार करण्याची तत्त्वे, अहवाल/प्रबंधलेखनाचे प्रकार, अहवाल/प्रबंधलेखन करताना अपेक्षित खबरदारी,	१०
Unit 3	संशोधनपर लेखनाच्या प्रकाशनाबाबतची नैतिकता	Lectures
	अ. प्रकाशनविषयक नैतिकता – संकल्पना आणि महत्त्व, COPE, WAME इत्यादींची मार्गदर्शक तत्त्वे, आ. प्रकाशनातील गैरवर्तन आणि परिणाम इ. प्रकाशनातील गैरवर्तन ओळखण्याची साधने आणि स्वॉफ्टवेअर	१०

संदर्भ ग्रंथ :

१. कर्वे इरावती : मराठी लोकांची संस्कृती, देशमुख अँड कंपनी, पुणे, १९५१.
२. कऱ्हाडे, सदा : संशोधन- सिद्धांत आणि पद्धती, लोकवाङ्मयगृह प्रकाशन, मुंबई, १९९७.
३. कुलकर्णी, श्री, रं. : प्राचीन मराठी हस्तलिखिते- संशोधन आणि संपादन, का. स. वा. प्रगत अध्ययन संस्था, धुळे, १९९९.
४. जोशी अनंत व इतर : ग्रंथालयीन संदर्भ सेवा, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे, १९८०.
५. जोशी, वसंत (संपा.) : भाषा व साहित्य संशोधन, खंड १, २, ३ म. सा. प., पुणे, १९८१, १९८५.
६. निर्गुंडकर, भारती (संपा.) : तपोनिधी, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई.
७. देव, सदाशिव : कोश वाङ्मय- विचार आणि व्यवहार, सुपर्ण प्रकाशन, पुणे, २००२.
८. देशमुख, उषा : मराठी संशोधनविद्या, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे, १९९४.
९. भोळे, भास्कर : संशोधनाची क्षितिजे, अमेय प्रकाशन, नागपूर, १९८५.
१०. मालशे, स. गं. : शोधनिबंधाची लेखनपद्धती, लोकवाङ्मयगृह प्रकाशन, मुंबई,
११. वरखेडे रमेश : संशोधनाचे पद्धतिशास्त्र, ॐ ग्रा.इ. ए. ए. पुणे, २०१३.
१२. C. R. Kothari (2004), Research Methodology : Methods and Techniques, 2nd edition, New age International LTD Publications, New Delhi, India.
१३. J. W. Creaswell and J.D. Creswell (2017), Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches, 5th Edition, Sage Publications, USA
१४. C. G. Thomas (2021), Research Methodology and Scientific Writing, 2nd Edition, Springer Nature, New York.
१५. M. Kheider Lectures from University of Biskra (2017) [https://univbiskra.dz/sites/FII/images/houadjli%20Ahmed % Chaouki.PDF](https://univbiskra.dz/sites/FII/images/houadjli%20Ahmed%20Chaouki.PDF)

Progressive Education Society's
Modern College of Arts, Science and Commerce,
Shivajinagar, Pune - 5
PG Part 1 of M.A. (Marathi)
(2023 Course under NEP 2020)
प्रथम सत्र
RM Paper 2

Course Code : 23ArMarP131

Course Name : साहित्यसंशोधन

Teaching Scheme: TH: 2 Hours/Week

Credit 02

Examination Scheme: CIA : 25 Marks

End-Sem : 25 Marks

Prerequisite Courses:

बी. ए. अथवा कोणत्याही शाखेचा पदवीधर असणे अपेक्षित

Course Objectives:

- भाषा आणि साहित्यविषयांवरील संशोधनपर लेखनाचे स्वरूप स्पष्ट करणे.
- भाषा आणि साहित्यविषयक प्रत्यक्ष संशोधनपर लेखन करून घेणे.

Course Outcomes:

On completion of the course, student will be able to—

- भाषा आणि साहित्यविषयांवरील संशोधनपर लेखनाचे स्वरूप समजेल.
- भाषा आणि साहित्यविषयक प्रत्यक्ष संशोधनपर लेखनाचा सराव होईल.

Course Contents

Unit 1	साहित्यसंशोधन	Lectures
	अ. साहित्यसंशोधन संकल्पना आणि स्वरूप आ. साहित्यसंशोधन आणि साहित्यसमीक्षा यातील साम्य-भेद, इ. संशोधनात्मक लेखन : प्रेरणा आणि शोध ई. संशोधनात्मक लेखन – शोधनिबंध, प्रबंधिका, प्रबंध शोधनिबंध-प्रबंधाचे लेखनस्वरूप, लेखन प्रक्रियेतील टप्पे, संशोधनात्मक लेखनाची भाषा, संदर्भसूची-निर्देश सूची ह्यांचे महत्त्व, परिशिष्टे-कोष्टके, तलिका, आकृत्या इ. महत्त्व	१५
Unit 2	शोधनिबंधलेखन	Lectures
	मराठीतील भाषा आणि साहित्यसंशोधनाचे विविध प्रकार : भाषिक संशोधन (भाषा-बोलीविषयक संशोधन, साहित्यकृतीचे भाषिक आणि शैली वैज्ञानिक संशोधन), मध्ययुगीन-आधुनिक साहित्याचे संशोधन, साहित्यकृतीचे पाठ चिकित्सापूर्वक संपादन, साहित्यशास्त्रीय प्रश्नांसंबंधी संशोधन, साहित्याचे स्वरूपनिष्ठ संशोधन, तौलनिक	१५

	साहित्यभ्यास, अनुवादित साहित्याभ्यास, लोकसाहित्यविषयक संशोधन इ.	
--	--	--

संदर्भ ग्रंथ :

१. कर्वे इरावती : मराठी लोकांची संस्कृती, देशमुख अँड कंपनी, पुणे, १९५१.
२. कऱ्हाडे, सदा : संशोधन- सिद्धांत आणि पद्धती, लोकवाङ्मयगृह प्रकाशन, मुंबई, १९९७.
३. कुलकर्णी, श्री, रं. : प्राचीन मराठी हस्तलिखिते- संशोधन आणि संपादन, का. स. वा. प्रगत अध्ययन संस्था, धुळे, १९९९.
४. जोशी अनंत व इतर : ग्रंथालयीन संदर्भ सेवा, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे, १९८०.
५. जोशी, वसंत (संपा.) : भाषा व साहित्य संशोधन, खंड १, २, ३ म. सा. प., पुणे, १९८१, १९८५.
६. निर्गुडकर, भारती (संपा.) : तपोनिधी, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई.
७. देव, सदाशिव : कोश वाङ्मय- विचार आणि व्यवहार, सुपर्ण प्रकाशन, पुणे, २००२.
८. देशमुख, उषा : मराठी संशोधनविद्या, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे, १९९४.
९. भोळे, भास्कर : संशोधनाची क्षितिजे, अमेय प्रकाशन, नागपूर, १९८५.
१०. मालशे, स. गं. : शोधनिबंधाची लेखनपद्धती, लोकवाङ्मयगृह प्रकाशन, मुंबई,
११. वरखेडे रमेश : संशोधनाचे पद्धतिशास्त्र, ॐ ग्रा.इ. ए. ए, पुणे, २०१३.

Semester 2 (First Year)

Progressive Education Society's
Modern College of Arts, Science and Commerce,
Shivajinagar, Pune - 5
PG Part 1 of M.A. (Marathi)
(2023 Course under NEP 2020)
द्वितीय सत्र
Major Paper 1

Course Code : 23ArMarP211 Course Name : भाषाविष्कार आणि भाषिक कौशल्ये: दोन

Teaching Scheme: TH: 4 Hours/Week
Examination Scheme: CIA : 50 Marks

Credit 04
End-Sem : 50 Marks

Prerequisite Courses:

बी. ए. अथवा कोणत्याही शाखेचा पदवीधर असणे अपेक्षित

Course Objectives:

- भाषाव्यवहार आणि भाषिक कौशल्ये ह्यांचे ज्ञान होणे.
- विविध कौशल्यांशी निगडित कार्यक्षेत्रांचे ज्ञान होणे.
- श्रवण, संभाषण, लेखन आणि वाचन ही कौशल्ये प्रगत होणे.
- प्रशासकीय क्षेत्रातील भाषाव्यवहाराचे स्वरूप समजणे.
- प्रशासकीय क्षेत्रातील भाषाव्यवहार करण्याची क्षमता प्राप्त होणे.

Course Outcomes:

On completion of the course, student will be able to—

- विविध स्तरावरील भाषिक आविष्काराची रूपे समजतील.
- भाषिक कौशल्ये आणि क्षमता विकसित होतील.
- भाषिक जाण आणि भाषा उपयोजन याच्या विकासासोबत व्यावसायनिहाय संधीस पात्र होतील.

Course Contents

Unit 1	भाषा आणि कौशल्ये	lectures
	१. मानवी जीवनव्यवहारातील भाषा आणि संवादाचे महत्त्व २. माहिती तंत्रज्ञान, संपर्क प्रक्रियेचा वेग आणि भाषेचे वाढते महत्त्व ३. भाषिक कौशल्ये (श्रवण, संभाषण, वाचन, लेखन)	१०
Unit 2	भाषिक कौशल्य आणि कार्यक्षेत्रे	lectures
	भाषिक कौशल्यांशी निगडित कार्यक्षेत्रे	

	१. जनसंपर्क, समुपदेशन, मुलाखत २. संपादन, मुद्रितशोधन, परीक्षण	१०
Unit 3	भाषिक कौशल्य आणि कार्यक्षेत्रे	lectures
	काव्यवाचन, अभिवाचन, कथाकथन, सूत्रसंचालन, कार्यक्रम व्यवस्थापनातील विविध प्रकारच्या जबाबदाऱ्या, आमंत्रण, संयोजन, आभार इ.	१०
Unit 4	भाषिक कौशल्य आणि कार्यक्षेत्रे	lectures
	सारांश, निबंध, कल्पकलेखन - शुभेच्छापत्रे, आमंत्रणपत्रे, सन्मानपत्र, कोशांच्या नोंदी, ध्वनिमुद्रण, जाहिरात इ.	१०
Unit 5	प्रशासकीय क्षेत्रातील भाषाव्यवहार	lectures
	कार्यालयीन व्यवहाराची परिभाषा, कार्यालयीन अर्ज, सूचना, पत्र-मागण्या नोंदविणे, विनंतीपत्रे, तगादापत्रे इ.	१०
Unit 6	प्रशासकीय क्षेत्रातील भाषाव्यवहार	lectures
	संस्थेच्या सर्व प्रकारच्या कामकाजाचे/सभांचे/बैठकीचे इतिवृत्त, निवेदन, अहवाल, प्रस्ताव घटनांची नोंद, कार्यवृत्त	१०

संदर्भ ग्रंथ :

१. काळे, कल्याण (संपा.) : निवडक भाषा आणि जीवन, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे, १९९८.
२. केळकर, अशोक : मध्यमा-भाषा आणि भाषाव्यवहार, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे, १९९६.
३. केळकर, अशोक : रुजुवात, लोकवाङ्मय प्रकाशन, मुंबई, २००८.
४. ग्रामोपाध्ये, सुरेंद्र (संपा) : भाषाव्यवहार व भाषाशिक्षण, कासेगाव एज्युकेशन सोसायटी, कासेगाव, २००६.
५. जोशी, श्रीपाद : संवादशास्त्र, विजय प्रकाशन, नागपूर, १९९८.
६. नेमाडे, भालचंद्र : साहित्याची भाषा, साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद, १९८९.
७. पाटील, आनंद : सृजनात्मक लेखन, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे, २००५.
८. पानसे, मु.ग. : भाषा – अंतःसूत्र आणि भाषाव्यवहार, म.सा.प. प्रकाशन, पुणे, १९६७.
९. बेलवलकर, सुमन : भाषा – स्वरूप आणि कार्य, य.च. मु. वि., नाशिक, १९९४.
१०. बापट, श्री. ग. : व्यावसायिक पत्रलेखन आणि अहवाललेखन, वैशाली प्रकाशन, पुणे, १९७२.
११. भागवत, गीता : प्रशासकीय मराठी भाषेचा विकास, राज्य मराठी विकास संस्था, मुंबई, १९९६.
१२. राजाध्यक्ष, मंगेश विठ्ठल : भाषाविवेक, श्रीविद्या प्रकाशन, पुणे, १९९७.
१३. Bloomfield, Leonard, *Language*, New York, 1933.
१४. Pedersen, Holger, *Discovery of Language*, Bloomington. 1962.
१५. Sapir, Edward, *Language*, New York, 1921.

Progressive Education Society's
Modern College of Arts, Science and Commerce,
Shivajinagar, Pune - 5
PG Part 1 of M.A. (Marathi)
(2023 Course under NEP 2020)
द्वितीय सत्र
Major Paper 2

Course Code : 23ArMarP212

Course Name : आधुनिक समीक्षा सिद्धान्त

Teaching Scheme: TH: 4 Hours/Week
Examination Scheme: CIA : 50 Marks

Credit 04
End-Sem : 50 Marks

Prerequisite Courses:

बी. ए. अथवा कोणत्याही शाखेचा पदवीधर असणे अपेक्षित

Course Objectives:

१. समीक्षा सिद्धान्ताचा परिचय करून घेणे.
२. साहित्याभ्यासातील समीक्षा सिद्धान्ताचे महत्त्व स्पष्ट करणे.
३. आधुनिक समीक्षा सिद्धान्ताचे स्वरूप ध्यानात घेणे.
४. आधुनिक समीक्षा सिद्धान्त आणि समाजव्यवहारातील बदल यांचा अनुबंध तपासणे.

Course Outcomes:

On completion of the course, student will be able to—

१. साहित्याभ्यासातील समीक्षा-सिद्धान्ताचे महत्त्व ध्यानात येईल.
२. आधुनिक समीक्षा-सिद्धान्तांचा परिचय होईल.

Course Contents

Unit 1	आधुनिक समीक्षा सिद्धान्त	lectures
	१. समीक्षा-सिद्धान्तांचे स्वरूप २. समीक्षा सिद्धान्त आणि त्यांचे सामाजिक-राजकीय संदर्भ ३. स्वच्छंदतावाद ४. कलावाद	१०
Unit 2	आधुनिक समीक्षा सिद्धान्त	lectures
	१. आधुनिक, आधुनिकता आणि आधुनिकतावाद २. उत्तर-आधुनिक अवस्थेची काही चिन्हे ३. उत्तर-आधुनिकता आणि उत्तर-आधुनिकतावाद	१०
Unit 3	आधुनिक समीक्षा सिद्धान्त	lectures

	१. संरचनावाद आणि उत्तर-संरचनावाद, २. विरचनावाद ३. स्त्रीवाद आणि लिंगभेद	१०
Unit 4	आधुनिक समीक्षा सिद्धान्त	lectures
	१. वाचक प्रतिसाद सिद्धान्त २. अर्थनिर्णयनशास्त्र ३. नवइतिहासवाद आणि उत्तर-वसाहतवाद ४. सांस्कृतिक समीक्षा	२०

संदर्भ ग्रंथ :

१. जाधव, मनोहर (संपा.) : समीक्षेतील नव्या संकल्पना, स्वरूप प्रकाशन, औरंगाबाद, २००१.
२. डहाके, वसंत आबाजी : मराठीतील कथनरूपे, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई,
३. थोरात, हरिश्चंद्र : कथनात्म साहित्य आणि समीक्षा, शब्द पब्लिकेशन, मुंबई, २०११.
४. थोरात, हरिश्चंद्र : मूल्यभानाची सामग्री, शब्द पब्लिकेशन, मुंबई, २०१६.
५. थोरात, हरिश्चंद्र : साहित्याचे संदर्भ, मौज प्रकाशन, मुंबई, २००५.
६. धोंडगे, दिलीप : शैलीमीमांसा, शब्दालय प्रकाशन, श्रीरामपूर, १९८१.
७. देशपांडे, ग. त्र्यं. : भारतीय साहित्यशास्त्र, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९५८.
८. नारंग, गोपीचंद : संरचनावाद, उत्तर- संरचनावाद आणि प्राच्य काव्यशास्त्र, सूर्यनारायण रणसुभे (अनु.), साहित्य अकादमी, नवी दिल्ली, २००५.
९. पाटील, गंगाधर : समीक्षामीमांसा, मौज प्रकाशन, मुंबई, २०११.
१०. मालशे, मिलिंद/ जोशी अशोक : आधुनिक समीक्षा-सिद्धान्त, मौज प्रकाशन, मुंबई, २००७.
११. राजाध्यक्ष, विजया (संपा.): समीक्षा-संज्ञा कोश, खंड ४, म. रा. सा. सं. मंडळ, मुंबई, २००२.
१२. Adams, Jeff : The Conspiracy of the Text, Routledge and Kegan Paul, London and New York, 1986.
१३. Culler, Jonathan : Structuralist Poetics, Routledge, London and New York, 2002.
१४. Eagleton, Terry : Literary Theory : An Introduction, Oxford, Blackwell 1996.
१५. Ellis, John M. : The Theory of Literary Criticism,
१६. Kenon, Shlomith Rimmon : Narrative Fiction- Contemporary Poetics, Methuen Co. Ltd., London and New York, १९८३.
१७. Zima, Peter : Philosophy of Modern Literary Theory, The Atholone Press, London, 1999.

Progressive Education Society's
Modern College of Arts, Science and Commerce,
Shivajinagar, Pune - 5
PG Part 1 of M.A. (Marathi)
(2023 Course under NEP 2020)
द्वितीय सत्र
Major Paper 3

Course Code : 23ArMarP213 **Course Name :** आधुनिक मराठी साहित्याचा इतिहास
(१९४५ ते २०२०)

Teaching Scheme: TH: 4 Hours/Week
Examination Scheme: CIA : 50 Marks

Credit 04
End-Sem : 50 Marks

Prerequisite Courses:

बी. ए. अथवा कोणत्याही शाखेचा पदवीधर असणे अपेक्षित

Course Objectives:

१. साहित्येतिहासाच्या संकल्पनेचा अभ्यास आणि उपयोजन करणे.
२. साहित्यनिर्मितीच्या प्रेरणा, वृत्ती-प्रवृत्ती, प्रवाह-उपप्रवाह ह्यांचे स्वरूप अभ्यासणे.
३. साहित्यिक आणि सांस्कृतिक पर्यावरणाच्या संदर्भात परंपरा आणि नवता ह्यांची तत्त्वे निश्चित करणे.
४. साहित्यकृती, साहित्यिक, साहित्यप्रकार, विशिष्ट कालखंड ह्या संदर्भातून साहित्येतिहासाच्या अभ्यासाची क्षमता विकसित करणे.

Course Outcomes:

On completion of the course, student will be able to—

१. साहित्येतिहासाची संकल्पना, गरज आणि उपयोजन आकलनाच्या कक्षेत येईल.
२. आधुनिक साहित्याच्या निर्मितीमागील प्रेरणा, त्यातील प्रवाह-उपप्रवाह, साहित्यप्रकार आणि साहित्यकृती उमजतील.

Course Contents

Unit 1	आधुनिक मराठी साहित्याचा इतिहास	lectures
	१. १९४५ नंतरची सामाजिक, राजकीय, सांस्कृतिक पार्श्वभूमी २. नवी शिक्षणव्यवस्था आणि शिक्षणाचे सार्वत्रिकीकरण ३. शिक्षणाच्या सार्वत्रिकीकरणाचा समकाळातील लेखन-वाचन व्यवहारावरील परिणाम ४. वृत्तपत्रे-नियतकालिके आणि साहित्यनिर्मिती, ५. साहित्यनिर्मितीसाठी राज्यसत्ता आणि समकक्ष संस्थांचे प्रयत्न	१०
Unit 2	आधुनिक मराठी साहित्याचा इतिहास	lectures
	१९४५ ते १९६० ह्या कालखंडातील अ. निबंधलेखन आ. कथा आणि कादंबरीलेखन	

	इ. कवितालेखन ई. नाटकलेखन उ. समीक्षा आणि वैचारिक लेखन ऊ. संशोधनात्मक लेखन	१०
Unit 3	आधुनिक मराठी साहित्याचा इतिहास	lectures
	१. १९६० नंतरच्या (साठोत्तर व नव्वदोत्तर) काळातील साहित्यनिर्मितीमागील प्रेरणा आणि प्रवृत्ती २. विविध साहित्य चळवळी ३. अनियतकालिकांची चळवळ ४. नवसाहित्य / आधुनिकतावादी मराठी साहित्य	१०
Unit 4	आधुनिक मराठी साहित्याचा इतिहास	lectures
	१. साहित्यप्रवाह - दलित, ग्रामीण, जनवादी, आदिवासी, स्त्रीवादी, मुस्लिम इ. २. विज्ञानसाहित्य, लोकप्रिय साहित्य, बालसाहित्य ३. समकालीन वाङ्मयीन नियतकालिके	१०
Unit 5	आधुनिक मराठी साहित्याचा इतिहास	lectures
	१९६० ते १९९० ह्या कालखंडातील अ. निबंधलेखन आ. कथा आणि कादंबरीलेखन इ. कवितालेखन ई. नाटकलेखन उ. समीक्षा आणि वैचारिक लेखन ऊ. संशोधनात्मक लेखन	१०
Unit 6	आधुनिक मराठी साहित्याचा इतिहास	lectures
	१९९० नंतरच्या कालखंडातील अ. निबंधलेखन आ. कथा आणि कादंबरीलेखन इ. कवितालेखन ई. नाटकलेखन उ. समीक्षा आणि वैचारिक लेखन ऊ. संशोधनात्मक लेखन	१०

संदर्भ ग्रंथ

१. काळे, अक्षयकुमार : अर्वाचीन मराठी काव्यदर्शन, १९९९.
२. कुरुंदकर, नरहर : धार आणि काठ, देशमुख आणि कंपनी, पुणे, १९७९.
३. कुलकर्णी, अनिरुद्ध (संपा.) : प्रदक्षिणा खंड १ आणि २, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे.
४. कुलकर्णी, गो. म. : गांधीवाद आणि मराठी साहित्य,
५. कुलकर्णी, गो. म. - मराठी साहित्याची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी,
६. गणोरकर, प्रभा आणि इतर : संक्षिप्त मराठी वाङ्मयकोश (१९२० पासून २००३ पर्यंतचा कालखंड), भटकळ फाउण्डेशन, मुंबई, २००४.
७. जाधव, रा. ग.(संपा.) : मराठी वाङ्मयाचा इतिहास खंड ७, १९५० ते २०००, भाग १, म.सा.प., पुणे, २००९.
८. जाधव, रा. ग.(संपा.) : मराठी वाङ्मयाचा इतिहास खंड ७, १९५० ते २०००, भाग १, म.सा.प., पुणे, २०१०.

९. जाधव, रा. ग.(संपा.) : मराठी वाङ्मयाचा इतिहास खंड ७, १९५० ते २०००, भाग १, म.सा.प., पुणे, २०१०.
१०. जाधव, रा. ग. (संपा.) : मराठी वाङ्मयाचा इतिहास खंड ७, १९५० ते २०००, भाग १, म.सा.प., पुणे, २०११.
११. डहाके, वसंत आबाजी : मराठी साहित्य-इतिहास आणि संस्कृती, २००५.
१२. दडकर, जया आणि इतर : संक्षिप्त मराठी वाङ्मयकोश (आरंभापासून १९२० पर्यंतचा कालखंड), भटकळ फाउण्डेशन, मुंबई, १९९८.
१३. देऊळकर, चंद्रकांत : मराठी निबंध- लघुनिबंध : स्वरूप व विवेचन, १९८१.
१४. देशपांडे, वि. भा. : मराठी नाटक-नाटककार – काळ आणि कर्तृत्व, खंड १ ते ३, २००८.
१५. पवार, गो.मा./ हातकंगलेकर,म.द. (संपा.) : मराठी साहित्य प्रेरणा आणि स्वरूप, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९८०.
१६. फडके, य. दि. : विसाव्या शतकातील महाराष्ट्र – राजकीय इतिहास, खंड १ ते ५ श्रीविद्या, पुणे.
१७. भोळे, भा. ल./ बेडकिहाळ, किशोर (संपा.) : बदलता महाराष्ट्र - एन.डी.पाटील गौरवग्रंथ, आंबेडकर अकादमी, सातारा.
१८. यादव, आनंद : १९६० नंतरची सामाजिक परिस्थिती आणि साहित्यातील नवे प्रवाह,
१९. यादव, आनंद : ललित गद्याचे तात्त्विक स्वरूप आणि मराठी लघुनिबंधाचा इतिहास, १९९५.

Progressive Education Society's
Modern College of Arts, Science and Commerce,
Shivajinagar, Pune - 5
PG Part 1 of M.A. (Marathi)
(2023 Course under NEP 2020)
द्वितीय सत्र
Major Paper 4 (Practical/Theory)

Course Code : 23ArMarP214 Course Name : भाषिक उपयोजन- माध्यमे, उद्योगव्यवस्था आणि बाजारपेठ

Teaching Scheme: TH: 2 Hours/Week
Examination Scheme: CIA : 25 Marks

Credit 02
End-Sem : 25 Marks

Prerequisite Courses:

बी. ए. अथवा कोणत्याही शाखेचा पदवीधर असणे अपेक्षित

Course Objectives:

- माध्यमे, उद्योगव्यवस्था, बाजारपेठांमधील भाषिक उपयोजनाचा स्वरूप शोध घेणे.
- माध्यमे, उद्योग आणि बाजारव्यवस्थेला पूरक भाषाउपयोजनाचे नमुने बनविणे.
- माध्यमे, उद्योगव्यवस्था, बाजारपेठांच्या गरजेनुसार भाषाउपयोजनाची विविध कल्पक उपक्रम राबविणे.

Course Outcomes:

On completion of the course, student will be able to—

- माध्यमे, उद्योगव्यवस्था, बाजारपेठांमधील भाषिक उपयोजनाचे स्वरूप समजेल.
- माध्यमे, उद्योग आणि बाजारव्यवस्थेला पूरक भाषाउपयोजनाचे नमुने तयार करण्याचे कौशल्ये तयार होईल.

Course Contents

Unit 1	भाषिक उपयोजन- माध्यमे, बाजारपेठ	Lectures
	१. समाज आणि पारंपरिक माध्यमे आणि भाषा उपयोजन –बदलत्या समाजमाध्यमांचे स्वरूप आणि भाषाउपयोजन	१०
Unit 2	भाषिक उपयोजन- माध्यमे, बाजारपेठ	lectures
	१. माहितीपर लेखन-भाषण, अहवाल, स्मरणिका, माहितीपुस्तिका, मानपत्रलेखन इ. २. कार्यालयीन आणि व्यवसायिक पत्रलेखन, टिप्पणीलेखन, अहवाललेखन इ.	१०
Unit 3	भाषिक उपयोजन- माध्यमे, बाजारपेठ	lectures
	१. माध्यमे, उद्योगव्यवस्था, बाजारपेठपूरक कार्यक्रमपत्रिका, कार्यक्रम आयोजन तंत्र, पूर्वनियोजन, सूत्रसंचालन, वृत्तांतलेखन, वृत्तलेखन इ.	१०

	२. अभिव्यक्तीच्या नव्या शक्यता आणि भाषिक उपयोजन	
--	--	--

संदर्भ ग्रंथ :

१. तुपे, केशव : माध्यमांची भाषा आणि लेखन कौशल्ये
२. तौर, पृथ्वीराज (संपा.) - मराठी भाषिक कौशल्ये विकास
३. देशपांडे, शिल्पा : व्यावसायिक पत्रव्यवहार आणि अहवाल लेखन
४. नसिराबादकर, ल.रा. : व्यावहारिक मराठी
५. पुंडे, द.दि. / काळे, कल्याण (संपा.) : व्यावहारिक मराठी
६. बोबडे, सुहासकुमार : मराठी भाषा, उपयोजन व सर्जन
७. भागवत, शोभा : जाहिरातींचे जग
८. मुदककर, प्रकाश : उपयोजित मराठी
९. सुतार, प्रफुल्ल : सोशल मीडिया डिजिटल दुनिया

	जहन्नम (निवडक प्रतिमा जोशी) – संपा. पुष्पा भावे (कथासंग्रह) अभ्यासक्रमासाठी नेमलेल्या साहित्यकृतीची ग्रामीण साहित्यप्रवाहाच्या संदर्भात प्रस्तुतता निश्चित करणे.	१५
--	---	----

संदर्भ ग्रंथ-

१. इंगोले, प्रतिमा : स्त्रीचे भावविश्व आणि आधुनिकता, लेखिका पुस्तक प्रकाशन प्रकल्प, २०१३.
२. केळकर, मीना : भारतीय स्त्री – संकल्पना आणि प्रतिमा, निमित्त प्रकाशन, पुणे, १९९०.
३. खांडगे, मंदा व इतर : स्त्रीसाहित्याचा मागोवा, खंड १, २ आणि ३ साहित्यप्रेमी भगिनी मंडळ, पुणे, २००२.
४. खांडगे, मंदा, / मिरजकर, निशिकांत व इतर : भारतीय भाषांतील स्त्रीसाहित्याचा मागोवा, (१८५० ते २०००) खंड १ आणि २, साहित्यप्रेमी भगिनी मंडळ, पुणे, २००७.
५. गारे, गोविंद : भारतीय आदिवासी समाज आणि संस्कृती, अमृत प्रकाशन, औरंगाबाद, १९९३.
६. गारे, गोविंद : स्वातंत्र्यलढ्यातील आदिवासी क्रांतिकारक, श्रीविद्या प्रकाशन, पुणे, २००६.
७. गारे, गोविंद : महाराष्ट्रातील अनुसूचित क्षेत्र आणि अनुसूचित आदिवासी जमाती, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे, २००२.
८. गोखले, करुणा : बाईमाणूस, राजहंस प्रकाशन, पुणे, २०१०.
९. तुमराम, विनायक : आदिवासी साहित्य : दिशा आणि दर्शन, स्वरूप प्रकाशन, औरंगाबाद.
१०. तुमराम, विनायक : आदिवासी साहित्य – स्वरूप आणि समस्या, विजय प्रकाशन, नागपूर, १९९४.
११. तुमराम, विनायक : शतकातील आदिवासी कविता, हरिवंश प्रकाशन, चंद्रपूर, २००३.
१२. पाटील, शरद : रामायण – महाभारतातील वर्णसंघर्ष, मावळाई प्रकाशन, शिरूर, १९८६.
१३. भागवत, वंदना आणि इतर (संपा.) : संदर्भासहित स्त्रीवाद – स्त्रीवादाचे समकालीन चर्चाविश्व, शब्द प्रकाशन, मुंबई, २०१४.
१४. भागवत, विद्युत (संपा.) – भारतातील समकालीन कळीचे प्रश्न : स्त्रीवादी चर्चाविश्वाचा आढावा, स्त्रीवादी अभ्यास केंद्र पुणे, २०००.
१५. भागवत, विद्युत आणि परदेशी, प्रतिमा (संपा.) : अब्राह्मणी स्त्रीवादी इतिहासलेखनाच्या दिशेने, स्त्रीअभ्यास केंद्र पुणे, १९९८.
१६. धोंगडे, अश्विनी : स्त्रीवादी समीक्षा – स्वरूप आणि उपयोजन, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे, १९९३.
१७. रेगे, शर्मिला व इतर : स्त्रीप्रश्नांची गुंतागुंत, व्हीएके पब्लि., मुंबई, १९९८.
१८. व्हालेकर, ज्ञानेश्वर : आदिवासी मराठी साहित्य : एक अभ्यास, स्वरूप प्रकाशन, औरंगाबाद, २००९.
१९. वरखेडे, मंगला (संपा.) : स्त्रीवादी समीक्षा – संकल्पना व उपयोजन, का. स. वा. प्र. अ. संस्था, धुळे, १९९९.
२०. शिंदे, ताराबाई : स्त्री- पुरुष तुलना, रघुवंशी प्रकाशन, १९८४.
२१. गोखले, करुणा (अनु.) : द सेकंड सेक्स, (सीमोन द बोव्हा), पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे, २०१०.

Progressive Education Society's
Modern College of Arts, Science and Commerce,
Shivajinagar, Pune - 5
PG Part 1 of M.A. (Marathi)
(2023 Course under NEP 2020)
द्वितीय सत्र
Major Elective 2 (Practical/Theory)

Course Code : 23ArMarP222 Course Name : मध्ययुगीन भक्ती संप्रदाय, तत्त्वज्ञान आणि साहित्य

Teaching Scheme: TH: 4 Hours/Week
Examination Scheme: CIA : 50 Marks

Credit 04
End-Sem : 50 Marks

Prerequisite Courses:

बी. ए. अथवा कोणत्याही शाखेचा पदवीधर असणे अपेक्षित

Course Objectives:

१. मध्ययुगीन भक्ती संप्रदायाचे स्वरूप अभ्यासणे.
२. मध्ययुगीन भक्ती संप्रदायातून लिहिल्या गेलेल्या साहित्याचे स्वरूप ध्यानात घेणे.
३. मध्ययुगीन साहित्य आणि तत्त्वज्ञानातील परस्परसंबंध अभ्यासणे.

Course Outcomes:

On completion of the course, student will be able to–

१. मध्ययुगीन भक्ती संप्रदायाचा परिचय होईल.
२. संप्रदायाचे तत्त्वज्ञान आणि साहित्याचे आकलन होईल.

Course Contents

Unit 1	मध्ययुगीन भक्ती संप्रदाय, तत्त्वज्ञान आणि साहित्य	lectures
	१. मध्ययुगीन भक्ती संप्रदाय : उद्गम आणि विस्तार २. मध्ययुगीन भक्ती चळवळीचे स्वरूप	२०
Unit 2	मध्ययुगीन भक्ती संप्रदाय, तत्त्वज्ञान आणि साहित्य	lectures
	नाथ, महानुभाव, वारकरी, दत्त, समर्थ या प्रमुख संप्रदायाच्या तत्त्वज्ञान आणि आचारधर्माचा स्थूल परिचय	२०
Unit 3	मध्ययुगीन भक्ती संप्रदाय, तत्त्वज्ञान आणि साहित्य	lectures
	मध्ययुगीन भक्ती संप्रदायातील प्रमुख साहित्यिक आणि त्यांचे महत्त्वपूर्ण लेखनविशेष	२०

संदर्भ :

१. कुलकर्णी, श्री. रं. : मध्ययुगीन मराठी साहित्य – एक पुरविचार, राजहंस प्रकाशन, पुणे, १९९५.
२. कोलते वि. भि. : महानुभाव तत्त्वज्ञान, अरुण प्रकाशन, मलकापूर, १९७५.
३. कोलते वि. भि. (संपा.) : लीळाचरित्र, म. रा. सा. सं. मंडळ, मुंबई, १९८२.
४. जोशी प्र. न. नाथसंप्रदाय- उदय आणि विस्तार, राजीव प्रकाशन, ठाणे, १९७७.
५. तुळपुळे शं. गो. (संपा.) : मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, खंड १, म. सा. प., पुणे, १९८४.
६. दडकर, जया आणि इतर : संक्षिप्त मराठी वाङ्मयकोश (आरंभापासून १९२० पर्यंतचा कालखंड), भटकळ फाउण्डेशन, मुंबई, १९९८.
७. बहिरट भा. पं./भालेराव अ. ज्ञा : वारकरी संप्रदाय – उदय व विकास, व्हीनस प्रकाशन, पुणे, १९७२.
८. मालशे, स. ग. (संपा.) : मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, खंड २ – भाग १, २ आणि ३, म. सा. प., पुणे, १९८२, १९७३.
९. मंचरकर, र. बा. : धर्मसंप्रदाय आणि मध्ययुगीन मराठी वाङ्मय, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे, २०००.
१०. लोखंडे भ. वा. : मराठी संत साहित्यावर बौद्ध धर्माचा प्रभाव, अशोक प्रकाशन, नागपूर, १९७९.
११. सरदार, गं. बा. : धर्म आणि समाज परिवर्तन, मागोवा प्रकाशन, पुणे १९८२.
१२. सरदार, गं. बा. : संतवाङ्मयाची सामाजिक फलश्रुती, म. सा. प., पुणे, १९६२.
१३. सरदेशमुख त्र्यं. वि. : रामदास – प्रतिमा आणि प्रबोध, अस्मिता प्रकाशन, पुणे, १९८४.
१४. सुंठणकर, बा. र. महाराष्ट्रीयन संत मंडळाचे ऐतिहासिक कार्य, बेळगाव, १९४८.

Progressive Education Society's
Modern College of Arts, Science and Commerce,
Shivajinagar, Pune - 5
PG Part 1 of M.A. (Marathi)
(2023 Course under NEP 2020)
द्वितीय सत्र
OJT

Course Code : 23ArMarP241

Course Name : On Job Training

Teaching Scheme: TH: 8 Hours/Week

Credit 04

Examination Scheme: CIA : 50 Marks

End-Sem : 50 Marks

Course Objectives:

१. विद्यार्थ्यांच्या नोकरी-व्यावसायाच्या कौशल्यात वाढ होण्यासाठी प्रत्यक्ष मार्गदर्शन मिळवून देणे.

Course Outcomes:

On completion of the course, student will be able to—

१. माध्यमे, उद्योगव्यवस्था, व्यापारव्यवस्था बाजारपेठा इ. मध्ये नोकरी अथवा व्यावसायिक म्हणून आत्मविश्वासाने वावरतील.

Course Contents

Unit 1	On Job Training	Lectures
	१. वृत्तपत्रे आणि नियतकलिकांमध्ये भाषिक आणि अन्य तांत्रिक क्षमतांच्या आधारे प्रत्यक्ष काम २. संपादनव्यवहार आणि प्रकाशनव्यवहार यांच्यामध्ये विविध भाषिक आणि तांत्रिक क्षमतांच्या आधारे प्रत्यक्ष काम	१२०

संदर्भ:

विविध वृत्तपत्रे/वृत्तसंस्था आणि नियतकलिकांच्या विविध विभागांमध्ये प्रत्यक्ष काम

विविध प्रकाशनसंस्थांमध्ये संपादनव्यवहार आणि प्रकाशनव्यवहारातील विविध विभागांमध्ये प्रत्यक्ष काम

Progressive Education Society's
Modern College of Arts, Science and Commerce (Autonomous),

Shivajinagar, Pune 5

**(An Autonomous College Affiliated to Savitribai Phule Pune
University)**

Framework of Syllabus For

M.A. (Marathi)

(Based on NEP 2020 framework)

(To be implemented from the

Academic Year 2023-24)

Semester 3 (Second Year)

Course Type	Code	Course	Course / Paper Title	Hours / Week	Credit	CI A	E S E	Total
Major Mandatory (4 + 4+4+2)	23ArMarP311	Major Paper 1 (Theory)	प्रसारमाध्यमांसाठी लेखन: एक	4	4	50	50	100
	23ArMarP312	Major Paper 2 (Theory)	आधुनिक भाषाविज्ञान: वर्णनात्मक	4	4			
	23ArMarP313	Major Paper 3 (Theory)	लोकसाहित्याची मूलतत्त्वे आणि मराठी लोकसाहित्य: एक	4	4			
	23ArMarP314	Major Paper 4 (Practical)	Lab Course On पत्रकारितेची ओळख	2	2	25	25	50
Major Electives (4)	23ArMarP321	Major Elective 1 (T/P)	साहित्याचा प्रकारात्मक अभ्यास	4	4	50	50	100
	23ArMarP322	Major Elective 2 (T/P)	वाङ्मयीन संस्कृती	4				
RP (4)	23ArMarP351	RP	Research Project 1	8	4	50	50	100
OJT(4),								
Total				26	22	175	175	350

				/2 8				
--	--	--	--	---------	--	--	--	--

Semester 4 (Second Year)

Course Type	Code	Course	Course / Paper Title	Hours / Week	Credit	CI	EA	Total
Major Mandatory (4+4+4+2)	23ArMarP411	Major Paper 1 (Theory)	माध्यमनिहाय लेखन	4	4	50	50	100
	23ArMarP412	Major Paper 2 (Theory)	समाजभाषाविज्ञान	4	4			
	23ArMarP413	Major Paper 3 (Theory)	लोकसाहित्याची मूलतत्त्वे आणि मराठी लोकसाहित्य: दोन	4	4			
Major Electives (4)	23ArMarP421	Major Elective 1 (T/P)	सौंदर्यशास्त्र	4	4	50	50	100
	23ArMarP422	Major Elective 2 (T/P)	लोकप्रिय साहित्य	4				
RP (4)	23ArMarP451	RP	Research Project 2	12	6	75	75	150
OJT(4),								
Total				22	22	175	175	350

OE : Open Elective

AEC: Ability Enhancement Course

VEC: value Education Courses

CC : Co-Curricular Courses
IKS : Indian Knowledge System
OJT : On Job Training
FP : Field Project
VSC : Vocational Skill Courses
CEP : Community Engagement Project

Semester 3 (Secound Year)

Progressive Education Society's
Modern College of Arts, Science and Commerce,
Shivajinagar, Pune - 5
PG Part 2 of M.A. (Marathi)
(2023 Course under NEP 2020)
तृतीय सत्र
Major Paper 1(Theory)

Course Code : 23ArMarP311
प्रसारमाध्यमांसाठी लेखन: एक

Course Name :

Teaching Scheme: TH: 4 Hours/Week
Credit 04

Examination Scheme: CIA : 50 Marks
50 Marks

End-Sem :

Course Objectives:

१. प्रसारमाध्यमांचे क्षेत्रनिहाय स्वरूप समजावून घेणे.
२. विविध स्तरावरील भाषिक कौशल्ये आणि क्षमता ध्यानात घेणे.
३. समाजातील बदल आणि प्रसारमाध्यमातील बदलांचा लेखाजोखा ध्यानात घेणे.
४. विविध प्रसारमाध्यमांकरिता अपेक्षित लेखनकौशल्ये विकसित करणे.
५. समकालीन प्रसारमाध्यमांचे स्वरूप स्पष्ट करणे.
६. प्रभावी ई – माध्यमांचा परिचय करून देणे.

Course Outcomes:

On completion of the course, student will be able to—

१. विद्यार्थ्यांना विविध स्तरावरील भाषिक आविष्काराची रूपे समजतील.
२. समाजव्यवहारातील प्रसारमाध्यमांचे महत्त्व लक्षात येईल.
३. भाषेच्या प्रत्यक्ष उपयोजनेसोबत विद्यार्थी व्यावसायनिहाय संधीस पात्र होतील.
४. प्रसारमाध्यमांसाठी अपेक्षित लेखनव्यवहारासाठी तांत्रिक कौशल्ये आत्मसात करतील.
५. विद्यार्थ्यांची ललितेतर लेखन कौशल्ये विकसित होतील.
६. विद्यार्थी समांतर प्रसारमाध्यमांचा शोध जारी करतील.

Course Contents

Unit 1	मुद्रित माध्यमांसाठी लेखन: एक	
--------	-------------------------------	--

		lectures
	१. भाषा : स्वरूप आणि विशेष, प्रसारमाध्यम आणि भाषा सहसंबंध वृत्त संस्कृती : स्वरूप, घटक आणि वाटचाल २. वृत्तपत्र : स्वरूप आणि महत्त्व ३. बातमी लेखन	१०
Unit 2	मुद्रित माध्यमांसाठी लेखन: दोन	lectures
	१. स्तंभलेखन २. मुलाखत लेखन ३. आंतर जालावरील दैनिके ४. विकास पत्रकारिता-प्रयोजन आणि व्याप्ती	१०
Unit 3	जाहिरात लेखन	lectures
	१. संकल्पना, स्वरूप व वैशिष्ट्ये २. माध्यमनिहाय जाहिरात लेखन ३. मुद्रित माध्यमांसाठी जाहिरात लेखन ४. दृक-श्राव्य माध्यमांसाठी जाहिरात लेखन	१०
Unit 4	श्राव्य व दृक-श्राव्य माध्यमांसाठी लेखन	lectures
	१. श्राव्य व दृक-श्राव्य माध्यम: २. स्वरूप, वैशिष्ट्ये व साम्य-भेद ३. श्राव्य माध्यमातील लेखनप्रकारांचा परिचय ४. दृक-श्राव्य माध्यमातील लेखनप्रकारांचा परिचय	१०
Unit 5	परीक्षणात्मक लेखन/परिचयात्मक: एक	lectures
	१. लेखक परिचय २. पुस्तक परीक्षण ३. समाजसेवक साहित्यिक ४. विविध क्षेत्रातील व्यक्तिवेध	१०
Unit 6	परीक्षणात्मक लेखन/परिचयात्मक: दोन	lectures
	१. नाट्य, चित्रपट क्षेत्रातील व्यक्तिवेध २. संगीत, कृषीक्षेत्रातील व्यक्तिवेध ३. युवांच्या जडणघडणीत कार्यरत असलेल्या व्यक्तीविषयी परिचयात्मक लेखन	१०

संदर्भ ग्रंथ :

१. नाटककाराची कला – जी.बी. प्रिस्ले
२. संपादन : स्वरूप आणि कार्य - यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक
३. बातमीची कार्यक्षेत्रे संपादक - यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त संगीत समीक्षा विद्यापीठ, नाशिक
४. भारतीय रंगभूमी - आद्य रंगाचार्य, नॅशनल बुक ट्रस्ट.
५. खेळ नाटकाचा – राजीव नाईक, मौज प्रकाशन.

६. अभिनय शास्त्र स्टानिस्लावस्की, अनुवाद – व. ह. गोळे, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे.
७. बापट उवाच – संपा. बाळासाहेब गुंजाळ (वाङ्मयसेवा, नाशिक रोड)
८. दूरदर्शनसाठी लेखन - केशव केळकर
९. जाहिरातीचे युग - केशव केळकर
१०. गीतयात्री - माधव मोहोळकर, मौज प्रकाशन
११. संगीत शास्त्राचा अभ्यास – बी. आर. देवधर
१२. थोर संगीतकारांची परंपरा – बी. आर. देवधर
१३. शब्दप्रधान गायकी - यशवंत देव, पॉप्युलर प्रकाशन
१४. सर्जनात्मक लेखन - आनंद पाटील, पद्मगंधा प्रकाशन
१५. मराठी लेखन मार्गदर्शिका - यास्मिन शेख, राज्य मराठी विकास संस्था, मुंबई
१६. भयंकर सुंदर मराठी भाषा – द. दि. पुंढे, मॅजिस्टिक प्रकाशन, पुणे.
१७. कविता आणि प्रतिमा - सुधीर रसाळ, मौज प्रकाशन
१८. कवितेविषयी - वसंत आबाजी डहाके, स्वरूप प्रकाशन
१९. पत्रकारितेचा स्वभाव – ल. ना. गोखले, पुणे विद्यापीठ प्रकाशन
२०. फीचर रायटिंग – प्रसन्नकुमारअकलूजकर, श्रीविद्या प्रकाशन
२१. भाषांतर मीमांसा - कल्याण काळे, अंजली सोमन, प्रतिमा प्रकाशन
२२. मध्यमा-भाषा आणि भाषाव्यवहार – अशोक केळकर
२३. वैखरी – अशोक केळकर
२४. गवस, राजन आणि इतर : भाषिक सर्जन आणि उपयोजन, दर्या प्रकाशन, पुणे, २०१२.
२५. ग्रामोपाध्ये, सुरेंद्र (संपा.) : भाषाव्यवहार व भाषाशिक्षण, कासेगाव एज्युकेशन सोसायटी, कासेगाव, २००६.
२६. जोशी, श्रीपाद : संवादशास्त्र, विजय प्रकाशन, नागपूर, १९९८.
२७. पाटील, आनंद : सृजनात्मक लेखन, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे, २००५.
२८. पानसे, मु.ग. (संपा.) : भाषा – अंतःसूत्र आणि भाषाव्यवहार, म.सा.प. प्रकाशन, पुणे, १९६७.
२९. बेलवलकर, सुमन : भाषा – स्वरूप आणि कार्य, य.च. मु. वि., नाशिक, १९९४.
३०. राजाध्यक्ष, मंगेश विठ्ठल : भाषाविवेक, श्रीविद्या प्रकाशन, पुणे, १९९७.
३१. लेले, वामन : भाषा: स्वरूप, सामर्थ्य आणि सौंदर्य, राजहंस प्रकाशन, पुणे, २००५.
३२. Bakhtin M.M. : Speech Genres and Other Late Essays, University of Texas Press, Austin, 1986.
३३. Bloomfield, Leonard : Language, New York, 1933..
३४. Carroll, John B. : The Study of Language, Cambridge, 1961.
३५. Kernan A.B. : An Essay on Literature and Society, Princeton University Press, Princeton, 1982.
३६. Pedersen, Holger, Discovery of Language, Bloomington. 1962.
३७. Sapir, Edward, Language, New York, 1921.

Progressive Education Society's
Modern College of Arts, Science and Commerce,
Shivajinagar, Pune - 5
PG Part 2 of M.A. (Marathi)
(2023 Course under NEP 2020)
तृतीय सत्र
Major Paper 2 (Theory)

Course Code : 23ArMarP312
भाषाविज्ञान- वर्णनात्मक

Course Name : आधुनिक

Teaching Scheme: TH: 4 Hours/Week
Credit 04

Examination Scheme: CIA : 50 Marks
50 Marks

End-Sem :

Course Objectives:

१. भाषाविज्ञान या ज्ञानशाखेचा परिचय करून घेणे.
२. भाषाविज्ञानातील विविध पद्धती आणि शाखांचा परिचय करून घेणे.
३. आधुनिक भाषाविज्ञान म्हणून वर्णनात्मक भाषाविज्ञानाचे बारकाव्याचे ध्यानात घेणे.
४. वर्णनात्मक भाषाविज्ञानाला आकार देणाऱ्या महत्त्वपूर्ण भाषावैज्ञानिकांचा आढावा घेणे.
५. मराठी भाषेची व्यवस्था समजावून घेणे.
६. प्रमाणभाषा आणि बोली यांचा परिचय करून घेणे.

Course Outcomes:

On completion of the course, student will be able to—

१. ज्ञानशाखा म्हणून भाषाविज्ञानाचा परिचय होईल.
२. भाषाविज्ञानातील विविध पद्धतींचा आणि शाखांचा परिचय होईल.
३. आधुनिक भाषाविज्ञानातील म्हणून वर्णनात्मक भाषाविज्ञानाचे बारकाव्याचे ध्यानात येईल.
४. वर्णनात्मक भाषाविज्ञानाला आकार देणाऱ्या महत्त्वपूर्ण भाषावैज्ञानिकांचा परिचय होईल.
५. मराठी भाषेची व्यवस्था ध्यानात येईल.
६. प्रमाणभाषा आणि बोली यांचे आकलन होईल.

Course Contents

Unit	आधुनिक भाषाविज्ञान- स्वरूप आणि व्याप्ती	lectures
------	---	----------

1		
	१.आधुनिक भाषाविज्ञान – स्वरूप आणि व्याप्ती २. भाषाभ्यासाच्या विविध पद्धती आणि शाखा अ. ऐतिहासिक भाषाविज्ञान ब. वर्णनात्मक भाषाविज्ञान क. तौलनिक भाषाविज्ञान ड. समाजभाषाविज्ञान	१०
Unit 2	विविध भाषावैज्ञानिक	lectures
	भाषिक व्यवस्था (सोस्यूर, चॉम्स्की, ब्लूमफिल्ड यांच्या अनुषंगाने) १. फर्दिना दी सोस्यूर २. नोम चॉम्स्की ३. ब्लूमफिल्ड	१०
Unit 3	स्वनिम व्यवस्था	lectures
	१. स्वन, स्वनिम, स्वनांतरः संकल्पना आणि परस्परसंबंध २. स्वनिम विश्लेषणाची तंत्र/तत्त्वे ३. खंडयुक्त स्वनिम, खंडिताधिष्ठित स्वनिम ४. व्यवच्छेदक विनियोग, पूरक विनियोग ५. आघात, सुरावली, मुक्त परिवर्तन सीमासंधी इ.	२०
Unit 4	प्रमाणभाषा आणि बोली	lectures
	प्रमाणभाषा आणि बोली: संकल्पना आणि स्वरूप मराठीच्या प्रमुख बोली	२०

संदर्भ ग्रंथ :

१. कालेलकर, ना. गो. : भाषा, इतिहास आणि भूगोल, मौज प्रकाशन, मुंबई, १९६४.
२. काळे, कल्याण (संपा.) : आधुनिक भाषाविज्ञान : वर्णनात्मक, संरचनात्मक आणि सामाजिक,
३. काळे, कल्याण/ सोमण अंजली (संपा.) : वर्णनात्मक भाषाविज्ञान, गोखले ए. सोसायटी नाशिक, १९८२.
४. काळे, कल्याण / शहा, मृणालिनी(संपा.) : निवडक भाषा आणि जीवन , मेहता पब्लि.,पुणे, १९९८.
५. कानडे, मु. श्री. (संपा.) : मराठीचा भाषिक अभ्यास : वर्णनात्मक आणि ऐतिहासिक, श्रीविद्या प्रकाशन, पुणे.
६. गजेंद्रगडकर, श्री. न. : भाषा व भाषाभ्यास, व्हीनस प्रकाशन, पुणे, १९८०.
७. केळकर, अशोक : मराठी भाषेचा आर्थिक संसार, मराठवाडा साहित्य परिषद, औरंगाबाद, १९७७.

८. केळकर, अशोक : वैखरी- भाषा आणि भाषाव्यवहार, मेहता पब्लि., पुणे, १९९६.
९. धोंडगे, रमेश : भाषा आणि भाषाविज्ञान, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे, २००६.
१०. मालशे, मिलिंद : आधुनिक भाषाविज्ञान-सिद्धान्त आणि उपयोजन, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई.
११. मालशे, मिलिंद / इनामदार, हे. वि. / सोमण, अंजली : भाषाविज्ञान : वर्णनात्मक आणि ऐतिहासिक, पुणे, १९८२.
१२. Bloomfield, Leonard : *Language*, New York, 1933.
१३. Carroll, John B. : *The Study of Language*, Cambridge, 1961.
१४. Hockett, Charles F. : *A Course in Modern Linguistics*, New York, 1958.
१५. Meillet, Antoine : *Linguistique historique et linguistique ge' ne' rate*, Paris, 1936.
१६. Pedersen, Holger : *Discovery of Language*, Bloomington. 1962.
१७. Sapir, Edward : *Language*, New York, 1921.
१८. Saussure, Ferdinand de : *Cours delinguistique ge' ne' rale*, Paris, 1916.
१९. Waterman, John T. : *Perspectives in Linguistics*, Chicago, 1963.

Progressive Education Society's
Modern College of Arts, Science and Commerce,
Shivajinagar, Pune - 5
PG Part 2 of M.A. (Marathi)
(2023 Course under NEP 2020)
तृतीय सत्र
Major Paper 3 (Theory)

Course Code : 23ArMarP313
मूलतत्त्वे आणि मराठी लोकसाहित्य: एक

Course Name : लोकसाहित्याची

Teaching Scheme: TH: 4 Hours/Week
Credit 04

Examination Scheme: CIA : 50 Marks
50 Marks

End-Sem :

Course Objectives:

१. लोकसाहित्याची संकल्पना समजावून घेणे.
२. लोकसाहित्याची व्यापकता, सर्वसमावेशकता ध्यानात घेणे.
३. लोकसाहित्य आणि विविध विद्याशाखांचा सहसंबंध ध्यानात घेणे.
४. लोकसाहित्याच्या अध्ययनपद्धतींचा व संशोधनपद्धतींचा परिचय करून देणे.

५. मराठी संस्कृती आणि परंपरांच्या सहाय्याने लोकगीत, लोककथा, लोककला, स्फुट रचना समजावून घेणे.
६. मराठी लोकसाहित्याचा उगम, त्याची व्याप्ती आणि स्वरूप समजून देणे.

Course Outcomes:

On completion of the course, student will be able to—

१. अलिखित साहित्य म्हणून लोकसाहित्याची संकल्पना ध्यानात येईल.
२. लोकसाहित्यातील रचनाप्रकार आणि परंपरांचा परिचय होईल.
३. लिखित साहित्याप्रमाणे लोकसाहित्याचे विश्व उलगडेल.
४. लोकसाहित्याच्या विविध विद्याशाखांशी असलेला परस्परसंबंध उलगडेल.
५. लोकसाहित्याच्या विविध अध्ययनपद्धती व संशोधनपद्धती ध्यानात येतील.
६. मराठी आणि जगभरातील लोकसाहित्याकडे संवेदनशील आणि तितक्याच चिकित्सकपणे पाहण्याची दृष्टी विकसित होईल.

Course Contents

Unit 1	लोकसाहित्य: संकल्पना आणि स्वरूप	lectures
	१. लोकसाहित्याची रूपतत्त्वे २. लोकसाहित्याच्या व्याख्या: पाश्चात्य आणि भारतीय ३. लोकसाहित्य आणि लोकसंस्कृती ४. लोकसाहित्य आणि लोकमानस ५. लोकसाहित्य: सामाजिक आणि सांस्कृतिक जीवनाचा दृष्टिकोण	१५
Unit 2	लोकसाहित्याची आविष्काररूपे	lectures
	१. लोककथा, लोकगीते २. वाक्यप्रचार, म्हणी, उखाणे आख्याने ३. लोककला, लोकनृत्य, लोकनाट्य, लोकवाद्य, मूर्ती, शिल्प ४. लोकरूढी: लोकभ्रम, लोकसमज, लोकतत्त्व, लोकविधी	१५
Unit 3	लोकसाहित्य आणि अन्य ज्ञानशाखा, आंतरविद्याशाखीय दृष्टिकोण	lectures
	१. लोकसाहित्य आणि मानववंशशास्त्र २. लोकसाहित्य आणि समाजशास्त्र ३. लोकसाहित्य आणि मानसशास्त्र ४. लोकसाहित्य आणि भाषाशास्त्र ५. लोकसाहित्य आणि इतिहास	१५
Unit 4	लोकसाहित्याच्या अभ्यासपद्धती	lectures
	१. दैवतकथाशास्त्रीय २. निसर्गरूपकवादी ३. भ्रान्तकल्पनावादी ४. हेतूकथावादी ५. अवशेषवादी	१५

६. ऐतिहासिक-भौगोलिक	
७. कार्यान्वयी	
८. संदर्भान्वयी	

संदर्भ :

१. अग्रवाल, वासुदेवशरण, प्राचीन भारतीय लोकधर्म, ज्ञानोदय ट्रस्ट, अहमदाबाद, १९६४.
२. खरात महेश / अपिने गजानन (संपा.) : लोकसाहित्य जीवन आणि संस्कृती, (विश्वनाथ शिंदे गौरवग्रंथ) सायन प्रकाशन, पुणे, २०१७.
३. खंदारे, साहेब : लोकसाहित्य – शब्द आणि प्रयोग, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे, २००४.
४. ढेरे, रा. चिं. : मराठी लोकसंस्कृतीचे उपासक, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे, तृ. आ., २००७.
५. ढेरे, रा. चिं. : लोकसाहित्य – शोध आणि समीक्षा, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे, २००९.
६. ढेरे, रा. चिं. : लोकसंस्कृतीची क्षितिजे, विश्वकर्मा साहित्यालय, पुणे, १९७१.
७. ढेरे, रा.चिं. : संतसाहित्य आणि लोकसाहित्य, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे.
८. दाते, शं. ग. लोककथा, भाग १ व २, पुणे १९२९.
९. बाबर, सरोजिनी, संपा. लोकसाहित्य : भाषा आणि संस्कृति, पुणे, १९६३.
१०. भवाळकर, तारा, लोकनागर रंगभूमी, पुणे १९८९.
११. भवाळकर, तारा, लोकसंचित, पुणे १९९०.
१२. भवाळकर, तारा, लोकसाहित्यातील स्त्रीप्रतिमा, पुणे, १९८६.
१३. भागवत, दुर्गा : लोकसाहित्याची रूपरेषा, वरदा प्रकाशन, पुणे, १९७७.
१४. मराठे, रा. वि. संपा. गावगाडा शब्दकोश, मुंबई, १९९०.
१५. मांडे, प्रभाकर, लोकसाहित्याचे अंतःप्रवाह, पुणे, १९७५.
१६. मांडे, प्रभाकर, लोकसाहित्याचे स्वरूप, औरंगाबाद, १९८९.
१७. मांडे, प्रभाकर : सांकेतिक आणि गुप्तभाषा : परंपरा आणि स्वरूप, सविता प्रकाशन, औरंगाबाद, १९८५.
१८. मोरजे, गंगाधर, लोकसाहित्य : एक स्वतंत्र अभ्यासक्षेत्र, पुणे, १९८५.
१९. मोरजे, गंगाधर : लोकसाहित्य – एक स्वतंत्र अभ्यासक्षेत्र, दास्ताने रामचंद्र आणि कंपनी, दु. आ., १९९३.
२०. रोंगटे, तुकाराम (संपा.) : लोकसाहित्य - कला आणि संस्कृती, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे, २०१४.
२१. व्यवहारे, शरद : लोकसाहित्याचे अंतःप्रवाह, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे, १९९९.
२२. व्यवहारे, शरद, लोकसाहित्य : उद्गम आणि विकास, नागपूर, १९८७.
२३. शिंदे, विश्वनाथ : लोकसाहित्यमीमांसा, भाग १ आणि २, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे .
२४. शिंदे, विश्वनाथ : लोकसाहित्य- संशोधन आणि समीक्षा, कैलास पाब्लि., औरंगाबाद, २०१३.
२५. Danieis, C. L. Stevans, C. M. Ed. *Encyclopedia of Superstitions, Folklore, and the Occult Sciences of the World*, London, 1971.
२६. Dorson, Richard, Ed. *Folklore : Selected Essays*, Bloomington, 1972.
२७. Leach, Maria, Ed. *Dictionary of Folklore, Mythology and Legend*, New York, 1949.
२८. Reaver, J. Russell Boswell, George W. *The Fundamentals of Folk Literature*, London, 1962.

२९. Thompson, Stith, *Motif-Index of Folk- Literature* Bloomington, 1955-58.

Progressive Education Society's
Modern College of Arts, Science and Commerce,
Shivajinagar, Pune - 5
PG Part 2 of M.A. (Marathi)
(2023 Course under NEP 2020)
तृतीय सत्र
Major Paper 4 (Practical)

Course Code : 23ArMarP314
पत्रकारितेची ओळख

Course Name :

Teaching Scheme: TH: 4 Hours/Week
Credit 02

Examination Scheme: CIA : 25 Marks
25 Marks

End-Sem :

Course Objectives:

१. भाषा, साहित्य आणि पत्रकारितेचा अनुबंध जोडणे.
२. भाषा, साहित्याच्या आकलनाचा पत्रकारितेच्या विकासासाठी वापर करणे.
३. पत्रकारितेची मूलतत्त्वे ध्यानात घेणे.
४. आदर्श बातमीदाराची तत्त्वे नक्की करणे.
५. पत्रकारितेच्या विविध प्रकाराबाबतची सजगता वाढविणे.
६. विद्यार्थ्यांना समांतरपणे अन्य क्षेत्रातील कार्यशैलीचा परिचय घडवून आणताना त्यासाठी त्याला सक्षम करणे.

Course Outcomes:

On completion of the course, student will be able to—

१. भाषा, साहित्याच्या आकलनाचा अन्य क्षेत्रातील वापराचे कौशल्य विकसित होईल.
२. पत्रकारिता आणि त्याच्या विविध शक्यतांना परिचय होईल.
३. प्राथमिक पातळीवरील पत्रकारितेसाठी विद्यार्थी सक्षम होतील.
४. पत्रकारितेतील संधी खुल्या होतील.
५. साहित्य-संस्कृतीव्यवहाराच्या सक्षम आकलनाचा पत्रकारितेच्या विकासात मदत होईल.
६. विद्यार्थ्यांमधून पत्रकारनिर्मितीला अवकाश प्राप्त होईल.

Course Contents

Unit 1	पत्रकारितेची तत्त्वव्यूहे	lectures
	अ) पत्रकारितेची मूलतत्त्वे आ) पत्रकारितेचा इतिहास इ) मुद्रित माध्यमाची वाटचाल	१०
Unit 2	पत्रकारिता आणि बातमी	lectures
	अ) बातमी म्हणजे काय? बातमी कशी लिहावी? आ) वृत्तपत्रातील श्रेणीरचना इ) वृत्तपत्रीय लेखनासाठीचे आकृतिबंध	१०
Unit 3	बादमीदार आणि बादमीदारी	lectures
	अ)बादमीदारी म्हणजे काय? बातमीदारी कशी करावी? आ) बातमीदारीची क्षेत्रे, त्यासाठीची तयारी इ) पत्रकारितेचे नव्याने विकसित होत असलेले प्रकार ई) बातमीदारी आणि वृत्तपत्रीय लेखनासाठी आवश्यक कौशल्ये	१०

संदर्भ ग्रंथ :

१. बातमीची कार्यक्षेत्रे संपादक - यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त संगीत समीक्षा विद्यापीठ, नाशिक
२. मराठी लेखन मार्गदर्शिका - यास्मिन शेख, राज्य मराठी विकास संस्था, मुंबई
३. भयंकर सुंदर मराठी भाषा - द. दि. पुंडे, मॅजिस्टिक प्रकाशन, पुणे.
४. पत्रकारितेचा स्वभाव - ल. ना. गोखले, पुणे विद्यापीठ प्रकाशन
५. फीचर रायटिंग - प्रसन्नकुमार अकलूजकर, श्रीविद्या प्रकाशन
६. मध्यमा-भाषा आणि भाषाव्यवहार - अशोक केळकर
७. गवस, राजन आणि इतर : भाषिक सर्जन आणि उपयोजन, दर्या प्रकाशन, पुणे, २०१२.
८. जोशी, श्रीपाद : संवादशास्त्र, विजय प्रकाशन, नागपूर, १९९८.
९. पानसे, मु.ग. (संपा.) : भाषा - अंतःसूत्र आणि भाषाव्यवहार, म.सा.प. प्रकाशन, पुणे, १९६७.
१०. बेलवलकर, सुमन : भाषा - स्वरूप आणि कार्य, य.च. मु. वि., नाशिक, १९९४.
११. Carroll, John B. : *The Study of Language*, Cambridge, 1961.
१२. Sapir, Edward, *Language*, New York, 1921.

Progressive Education Society's
Modern College of Arts, Science and Commerce,
Shivajinagar, Pune - 5
PG Part 2 of M.A. (Marathi)
(2023 Course under NEP 2020)
तृतीय सत्र
Major Elective 1(T/P)

Course Code : 23ArMarP321
प्रकारात्मक अभ्यास

Course Name : साहित्याचा

Teaching Scheme: TH: 4 Hours/Week
Credit 04

Examination Scheme: CIA : 50 Marks
50 Marks

End-Sem :

Course Objectives:

१. लिखित साहित्याला केंद्रस्थानी ठेवून साहित्याच्या आविष्कारविशेषाचा अभ्यास करणे.
२. साहित्यप्रकाराची संकल्पना समजावून देणे.
३. साहित्यप्रकाराच्या संकल्पनेची ऐतिहासिक जडणघडण समजावून देणे.
४. साहित्यव्यवहारातील संकेतव्यूहाचे स्वरूप ध्यानात घेणे.
५. साहित्यप्रकाराच्या संकल्पनेचा साहित्येतिहासाशी असलेला संबंध ध्यानात घेणे.
६. साहित्यप्रकाराच्या संकल्पनेचा साहित्यकृतीच्या समीक्षाव्यवहाराशी असलेला संबंध स्पष्ट करणे.

Course Outcomes:

On completion of the course, student will be able to—

१. साहित्याच्या आविष्कारविशेषाची चर्चा आणि त्यामगील तत्त्वविचार केंद्रस्थानी येईल.
२. साहित्यप्रकाराची संकल्पना स्पष्ट होईल.
३. विद्यार्थ्यांसमोर साहित्यप्रकारांच्या ऐतिहासिक जडणघडणीचा आलेख उभा होईल.
४. साहित्येतिहासाच्या संकल्पनेच्या साहित्येतिहासाशी असलेला संबंध स्पष्ट होईल.
५. साहित्यप्रकाराच्या संकल्पनेचा साहित्यकृतीच्या समीक्षाव्यवहाराशी असलेला संबंध उलगडेल.
६. साहित्यप्रकार, साहित्यसमीक्षा आणि साहित्येतिहास यांचा परस्परसंबंध, त्याची प्रक्रिया याचे आकलन सूक्ष्म होईल.

Course Contents

Unit 1	साहित्यप्रकाराची संकल्पना	
---------------	---------------------------	--

		lectures
	अ) साहित्यप्रकाराची संकल्पना : प्रास्ताविक आ) साहित्याच्या प्रकारनिष्ठ / प्रकारात्मक अभ्यासाचे वेगळेपण इ) साहित्यप्रकार आणि वर्गीकरणाची संकल्पना (वर्गीकरणासाठीचे निकष, वर्गीकरण कल्पनेच्या मर्यादा इत्यादी.)	१५
Unit 2	साहित्यप्रकाराच्या संकल्पनेचा विकास	lectures
	अ) साहित्यप्रकाराच्या संकल्पनेचा विकास (साहित्यप्रकाराच्या संकल्पनेची ऐतिहासिक पार्श्वभूमी-भारतीय आणि पाश्चात्य) आ) साहित्यप्रकार आणि संकेतव्यूहाची संकल्पना इ) साहित्यप्रकारांची व्यवस्था – साहित्यप्रकारांचे परस्परसंबंध (प्रधान-गौण, मुख्य-उप, श्रेष्ठ-निम्न, शुद्ध-मिश्र इ. कल्पनांचा ऊहापोह)	१५
Unit 3	साहित्यप्रकार आणि साहित्येतिहास	lectures
	अ) साहित्यप्रकार आणि साहित्येतिहास आ) विशिष्ट साहित्यप्रकाराची ऐतिहासिक जडण-घडण इ) साहित्यप्रकार आणि रूप - आशय यांचे परस्परसंबंध	१५
Unit 4	साहित्यप्रकार आणि समीक्षाव्यवहार	lectures
	अ) साहित्यप्रकार आणि विशिष्ट साहित्यकृतीचे मूल्यमापन आ) साहित्यप्रकार आणि सामाजिक दृष्टिकोण, कल्पनाप्रणाली इ) साहित्यप्रकाराची संकल्पना आणि विविध समीक्षादृष्टी/सिद्धान्तव्यूह	१५

संदर्भ ग्रंथ :

- १ करंदीकर, गो. वि. : अॅरिस्टॉटलचे काव्यशास्त्र, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, २००२.
- २ जाधव, रा. ग. : निवडक समीक्षा, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे, २००६.
- ३ थोरात, हरिश्चंद्र : कादंबरीविषयी, पद्मगंधा, पुणे, २००६.
- ४ थोरात, हरिश्चंद्र : कादंबरी : एक साहित्यप्रकार, शब्द पब्लिकेशन, मुंबई, २०१०.
- ५ पाटणकर, रा. भा. : कांटची सौंदर्यमीमांसा, मौज प्रकाशन, मुंबई, १९७७.
- ६ पाटणकर, रा. भा. : क्रोचेचे सौंदर्यशास्त्र, प्राज्ञ पाठशाळा वाई, १९७४.
- ७ पाटणकर, रा. भा. : सौंदर्यमीमांसा, मौज, पुणे, १९८१.
- ८ पाटील, गंगाधर : समीक्षेची नवी रूपे, मुंबई, १९८१.
- ९ भागवत, श्री. पु. व इतर (संपा.): साहित्य : अध्यापन आणि प्रकार, मौज प्रकाशन, मुंबई, १९८७.
- १० मालशे, मिलिंद : आत्मचरित्र आणि कथनमीमांसा, नवभारत, वाई, ऑक्टोबर-नोव्हेंबर १९९५.
- ११ मालशे, मिलिंद / जोशी, अशोक : आधुनिक समीक्षा-सिद्धान्त, मौज प्रकाशन, मुंबई, २००७.
- १२ रसाळ, सुधीर : कविता आणि प्रतिमा, मौज प्रकाशन, मुंबई, १९८२.
- १३ Abrams, M. H. : The Mirror and The Lamp - Romantic Theory and the Critical Tradition, London, 1953.
- १४ Bakhtin, Mikhail : The Dialogic Imagination, Austin, 1981.
- १५ Bakhtin, Mikhail : Problems of Dostoevsky's Poetics, Minneapolis, 1984.

- १६ Bennett, Tony : Outside Literature, Taylor & Francis 2005.
- १७ Brooks, Cleanth, The Well-Wrought Urn : Studies in the Structure of Poetry, London, 1960.
- १८ Butcher, S. H. Aristotle's Theory of Poetry and Fine Art with a Critical Text and Translation of the Poetics, 1951.
- १९ Crane, R. S. Ed. Critics and Criticism : Essays in Method, Chicago, 1957.
- २० Croce, Benedetto; Trans. Ainslie, D. Aesthetic, Calcutta, 1922.
- २१ Culler, Jonathan, Structuralist Poetics, London, 1975.
- २२ Dubrow, H. Genre, London, 1982.
- २३ Duff, David, Ed. Modern Genre Theory, Harlow, 2000.
- २४ Fowler, A. Kinds of Literature : An Introduction to the Theory of Genres and Modes, Oxford, 1982.
- २५ Frye, Northrop : Anatomy of Criticism, Princeton, 1967.
- २६ Hernadi, Paul, Beyond Genre, Ithaca, 1978.
- २७ Malshe, Milind : Aesthetics of Literary Classification, Mumbai, 2003.
- २८ Medvedev, P. N.; Trans. Wehrle, A. G. The Formal Method in Literary Scholarship : A Critical Introduction to Sociological Poetics, Baltimore, 1978.
- २९ Strelka, P. Ed. Theories of Genre, 1972.
- ३० Todorov, Tzvetan; Trans. Howard, R. The Fantastic : A Structural Approach to a Literary Genre, Ithaca, 1975.

Progressive Education Society's
Modern College of Arts, Science and Commerce,
Shivajinagar, Pune - 5
PG Part 2 of M.A. (Marathi)
(2023 Course under NEP 2020)
तृतीय सत्र
Major Elective 2(T/P)

Course Code : 23ArMarP322
वाङ्मयीन संस्कृती

Course Name :

Teaching Scheme: TH: 4 Hours/Week
Credit 04

Examination Scheme: CIA : 50 Marks
50 Marks

End-Sem :

Course Objectives:

१. वाङ्मयीन संस्कृतीची संकल्पना आणि स्वरूप स्पष्ट करणे.
२. वाङ्मयीन संस्कृतीच्या जडणघडणीची प्रक्रिया तपासणे.
३. वाङ्मयीन संस्कृतीच्या निर्मितीवर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करणे.
४. वाङ्मयीन संस्कृतीच्या संदर्भाने समाज, संस्कृती आणि साहित्य यातील अनुबंध ध्यानात घेणे.
५. वाङ्मयीन संस्कृती आणि अभिरुचीची जडणघडण यांचा संबंध स्पष्ट करणे.
६. मौखिक आणि लिखित परंपरेत वाङ्मयीन संस्कृतीला संघटित करणाऱ्या घटकांचा विचार करणे.

Course Outcomes:

On completion of the course, student will be able to—

१. वाङ्मयीन संस्कृतीची संकल्पना आणि स्वरूप स्पष्ट करणे.
२. वाङ्मयीन संस्कृतीच्या जडणघडणीची प्रक्रिया तपासणे.
३. वाङ्मयीन संस्कृतीच्या निर्मितीवर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करणे.
४. वाङ्मयीन संस्कृतीच्या संदर्भाने समाज, संस्कृती आणि साहित्य यातील अनुबंध ध्यानात घेणे.
५. वाङ्मयीन संस्कृती आणि अभिरुचीची जडणघडण यांचा संबंध स्पष्ट करणे.
६. मौखिक आणि लिखित परंपरेत वाङ्मयीन संस्कृतीला संघटित करणाऱ्या घटकांचा विचार करणे.

Course Contents

Unit 1	वाङ्मयीन संस्कृती	lectures
	१. संस्कृती, वाङ्मयीन संस्कृतीची संकल्पना आणि स्वरूप २. समाज, संस्कृती आणि साहित्यव्यवहारातील अनुबंध	१५
Unit 2	वाङ्मयीन संस्कृतीचे घटक	lectures
	पारंपरिक- मौखिक परंपरा आणि हस्तलिखिते, कथन, पठण आणि श्रवण, सादरीकरण (तमाशा, लळीत, भारूड इ.), प्रेक्षक, श्रोता, निरुपण, कीर्तन इ. आधुनिक- मुद्रणयुग, नियतकालिके, वृत्तपत्रे, ग्रंथ, लेखक, प्रकाशक, वाचक, वितरण, समीक्षा, अभिरुची, साहित्य संस्था, पुरस्कार, अन्य संस्था इ.	१५
Unit 3	वाङ्मयीन अभिरुची	lectures
	वाङ्मयीन अभिरुची – रुची-अभिरुची, नागर आणि ग्रामीण अभिरुची, विविध समूहांच्या, प्रदेशांच्या अभिरुची लेखक व वाचकांची अभिरुची यांच्यातील आदान-प्रदान, वाङ्मयीन संस्कृती संघर्ष - अभिजन-बहुजन संस्कृतीसंघर्ष, भाषाशुद्धी व श्लील - अश्लीलतेसंबंधीचे कल्पना-वाद, अभिव्यक्ती स्वातंत्र्यावरील निर्बंध व त्या विरुद्धचा संघर्ष	१५
Unit 4	वाङ्मयीन संस्कृती आणि स्थित्यंतरे	lectures
	अ. सामाजिक प्रबोधनासाठी वाङ्मयीन संस्कृतीचे योगदान - सत्यशोधकी	

साहित्य, जलसे, आंबेडकरी जलसे, मेळे, संयुक्त महाराष्ट्र चळवळीतील वाङ्मयीन आविष्कार, पथनाट्ये, वैचारिक प्रबोधनात्मक निबंधवाङ्मय व नियतकालिके आ. मराठी वाङ्मयीन संस्कृतीची स्थित्यंतरे - मराठी साहित्य संमेलनामधील परिवर्तने, वाङ्मयबाह्य घटकांची वाङ्मयीन संस्कृतीवर आक्रमणे, मराठी ग्रंथव्यवहाराचा प्रवास, वाङ्मयीन संस्कृतीतील लेखकवाचकांची प्रतिमा	१५
--	----

संदर्भ ग्रंथ :

१. काळसेकर, सतीश : वाचणान्याशी रोजनिशी, लोकवाङ्मयगृह, मुंबई.
२. कुलकर्णी, गो. म. : अभिरुची - ग्रामीण आणि नागर, प्रकाशक प्र. ल. करंबळेकर, १९७६.
३. कोत्तापल्ले, नागनाथ आणि इतर (संपा.) : साहित्य आणि समाज, (गो. मा.पवार गौरवग्रंथ), प्रतिमा प्रकाशन, पुणे, २००७.
४. जोग, रा. श्री. : मराठी वाङ्मयाभिरुचीचे विहंगमावलोकन, पुणे विद्यापीठ, न. चिं. केळकर स्मारक व्याख्यानमाला, ऑक्टो. १९५९.
५. ठाले पाटील, कौतिकराव : साहित्य संमेलनाच्या मांडवाखालून, शब्द पब्लिकेशन, पुणे.
६. ठाले पाटील, कौतिकराव : मराठी भाषिक आणि वाङ्मयीन संस्कृती, शब्द पब्लिकेशन, पुणे.
७. डहाके, वसंत आबाजी : मराठी साहित्य - इतिहास आणि संस्कृती, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई.
८. पवार, गो. मा. : साहित्यमूल्ये व अभिरुची, साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद, १९९४.
९. रसाळ, सुधीर : वाङ्मयीन संस्कृती, मौज प्रकाशन गृह, पुणे, २०१२.
१०. शेणोलीकर, ह. श्री. : महाराष्ट्राची संस्कृती, डायमंड पाब्लि., पुणे, पुनर्मुद्रण, २०२०.
११. सरदार, गं. बा. : प्रबोधनाच्या पाऊलखुणा, कॉन्टिनेन्टल, प्रकाशन, पुणे.

Progressive Education Society's
Modern College of Arts, Science and Commerce,
Shivajinagar, Pune - 5
PG Part 2 of M.A. (Marathi)
(2023 Course under NEP 2020)

चतुर्थ सत्र

Major Paper 1(Theory)

Course Code : 23ArMarP411
माध्यमनिहाय लेखन

Course Name :

Teaching Scheme: TH: 4 Hours/Week
Credit 04

Examination Scheme: CIA : 50 Marks
50 Marks

End-Sem :

Course Objectives:

१. प्रसारमाध्यमांचे क्षेत्रनिहाय स्वरूप समजावून घेणे.
२. विविध स्तरावरील भाषिक कौशल्ये आणि क्षमता ध्यानात घेणे.
३. समाजातील बदल आणि प्रसारमाध्यमातील बदलांचा लेखाजोखा ध्यानात घेणे.
४. विविध प्रसारमाध्यमांकरिता अपेक्षित लेखनकौशल्ये विकसित करणे.
५. समकालीन प्रसारमाध्यमांचे स्वरूप स्पष्ट करणे.
६. प्रभावी ई – माध्यमांचा परिचय करून देणे.

Course Outcomes:

On completion of the course, student will be able to—

१. विद्यार्थ्यांना विविध स्तरावरील भाषिक आविष्काराची रूपे समजतील.
२. समाजव्यवहारातील प्रसारमाध्यमांचे महत्त्व लक्षात येईल.
३. भाषेच्या प्रत्यक्ष उपयोजनेसोबत विद्यार्थी व्यावसायनिहाय संधीस पात्र होतील.
४. प्रसारमाध्यमांसाठी अपेक्षित लेखनव्यवहारासाठी तांत्रिक कौशल्ये आत्मसात करतील.
५. विद्यार्थ्यांची ललितेतर लेखन कौशल्ये विकसित होतील.
६. विद्यार्थी समांतर प्रसारमाध्यमांचा शोध जारी करतील.

Course Contents

Unit 1	प्रसारमाध्यम	lectures
	१. वृत्तसंकलन: संकल्पना आणि स्वरूप २. प्रासंगिक कार्यक्रम ३. वृत्तमालिका, वृत्तातील नाट्य ४. निसर्ग आणि पर्यावरण, लोककला इ. संदर्भातील वृत्तसंकलन	१५
Unit 2	दृक-श्राव्य माध्यम	lectures
	१. दृक-श्राव्य माध्यम: संकल्पना आणि स्वरूप २. पटकथा लेखन ३. माध्यमनिहाय पटकथा लेखनाचे स्वरूप ४. दृक-श्राव्य माध्यमांसाठी पटकथालेखन ५. चित्रपट माध्यमांसाठी पटकथालेखन	१५
Unit 3	विविध माध्यमासाठीचे आस्वादलेखन	lectures
	१. कलानिहाय सर्जनात्मक आस्वादाचे स्वरूप, सर्जनात्मक आणि आस्वादात्मक लेखन २. नाट्य आस्वादात्मक लेखन ३. चित्रपट आस्वादात्मक लेखन	१५
Unit 4	साहित्यलेखन	lectures

<p>१. साहित्यप्रकार: कथा, कविता, कादंबरी, नाटक</p> <p>२. ललित गद्य: चरित्र, आत्मचरित्र, प्रवासवर्णन, आठवणी, व्यक्तिचित्रे इ.</p> <p>३. रूपांतर कौशल्य: एका साहित्यप्रकाराचे दुसऱ्या साहित्यप्रकारातील रूपांतर</p> <p>४. विविध साहित्यप्रकारांवर (कादंबरी, कथा, नाटक) आधारित पटकथा लेखन</p>	१५
--	----

संदर्भ ग्रंथ :-

१. जाहिरातीचे युग - केशव केळकर
२. गीतयात्री - माधव मोहोळकर, मौज प्रकाशन
३. संगीत शास्त्राचा अभ्यास - बी. आर. देवधर
४. थोर संगीतकारांची परंपरा - बी. आर. देवधर
५. शब्दप्रधान गायकी - यशवंत देव, पॉप्युलर प्रकाशन
६. सर्जनात्मक लेखन - आनंद पाटील, पद्मगंधा प्रकाशन
७. मराठी लेखन मार्गदर्शिका - यास्मिन शेख, राज्य मराठी विकास संस्था, मुंबई
८. भयंकर सुंदर मराठी भाषा - द. दि. पुंडे, मॅजिस्टिक प्रकाशन, पुणे.
९. कविता आणि प्रतिमा - सुधीर रसाळ, मौज प्रकाशन
१०. कवितेविषयी - वसंत आबाजीडहाके, स्वरूपप्रकाशन
११. पत्रकारितेचा स्वभाव - ल. ना. गोखले, पुणे विद्यापीठ प्रकाशन
१२. फीचर रायटिंग - प्रसन्नकुमारअकलूजकर, श्रीविद्या प्रकाशन
१३. भाषांतर मीमांसा - कल्याण काळे, अंजली सोमन, प्रतिमा प्रकाशन
१४. खेळ नाटकाचा - राजीव नाईक, मौज प्रकाशन.
१५. भारतीय रंगभूमी - आद्य रंगाचार्य, नॅशनल बुक ट्रस्ट.
१६. अभिनय शास्त्र स्टानिस्लावस्की, अनुवाद - व. ह. गोळे, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे.
१७. नाटककाराची कला - जी.बी. प्रिस्ले
१८. संपादन : स्वरूप आणि कार्य - यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक
१९. बातमीची कार्यक्षेत्रे संपादक - यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त संगीत समीक्षा विद्यापीठ, नाशिक
२०. बापट उवाच -संपा. बाळासाहेबगुंजाळ (वाङ्मयसेवा, नाशिक रोड)
२१. दूरदर्शनसाठी लेखन - केशव केळकर

२२. जाहिरातीचे युग - केशव केळकर
२३. गीतयात्री - माधव मोहोळकर, मौज प्रकाशन
२४. संगीत शास्त्राचा अभ्यास - बी. आर. देवधर
२५. थोर संगीतकारांची परंपरा - बी. आर. देवधर
२६. शब्दप्रधान गायकी - यशवंत देव, पॉप्युलर प्रकाशन
२७. सर्जनात्मक लेखन - आनंद पाटील, पद्मगंधा प्रकाशन
२८. मराठी लेखन मार्गदर्शिका - यास्मिन शेख, राज्य मराठी विकास संस्था, मुंबई
२९. भयंकर सुंदर मराठी भाषा - द. दि. पुंडे, मॅजिस्टिक प्रकाशन, पुणे.
३०. कविता आणि प्रतिमा - सुधीर रसाळ, मौज प्रकाशन
३१. कवितेविषयी - वसंत आबाजीड हाके, स्वरूपप्रकाशन
३२. पत्रकारितेचा स्वभाव - ल. ना. गोखले, पुणे विद्यापीठ प्रकाशन
३३. फीचर रायटिंग-प्रसन्नकुमारअकलूजकर, श्रीविद्या प्रकाशन
३४. भाषांतर मीमांसा - कल्याण काळे, अंजली सोमन, प्रतिमा प्रकाशन
३५. पत्रकारिता : स्वरूप आणि चिकित्सा - महावीर जोंधळे, सुविद्या प्रकाशन
३६. भारतीय रंगभूमीची परंपरा - माया सरदेसाई
३७. भरतमुनींचे नाट्यशास्त्र (अभिनय केंद्री) - सरोज देशपांडे
३८. वैखरी - अशोक केळकर
३९. मराठीचीये मंदिरी - श्री. ना. चाफेकर
४०. व्यावहारिक मराठी भाषा - शरदिनी मोहिते
४१. शब्दसखे - वसंत उत्पात
४२. व्यावहारिक व व्यावसायिक लेखनप्रणाली - मधुकर मोकाशी
४३. जाहिरात शास्त्र - वंदना खेडीकर
४४. मराठी चित्रपटाची पटकथा - अनिल सपकाळ, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे.
४५. मराठी साहित्य : काही लेखनबंध - सुधाकर शेलार, स्वरूप प्रकाशन, औरंगाबाद.
४६. तमाशा : एक रांगडी कला - संदेश भंडारी

४७. नाटक : आशय आणि आकलन – अनिल सपकाळ, प्रतिमा प्रकाशन
४८. तमाशा लोकरंगभूमी – रुस्तुम अचलखांब, सुगावा प्रकाशन
४९. नाटक वाङ्मयप्रकार - दत्ता भगत, यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक
५०. शाहिरीचे लोकरंग –अंबादासतावरे
५१. मराठी लोककथा - सरोजिनी बाबर
५२. नाचू कीर्तनाच्या रंगी - यशवंत पाठक
५३. रंगबाजी – रुस्तुम अचलखांब
५४. तमाशा : कला आणि जीवन – सुनील चंदनशिवे
५५. शाहिरांचे शाहीर : भाऊ फक्कड - पांडुरंग ऐवळे

Progressive Education Society's
Modern College of Arts, Science and Commerce,
Shivajinagar, Pune - 5
PG Part 2 of M.A. (Marathi)
(2023 Course under NEP 2020)
चतुर्थ सत्र
Major Paper 2 (Theory)

Course Code : 23ArMarP412

Course

Name : समाजभाषाविज्ञान

Teaching Scheme: TH: 4 Hours/Week

Credit 04

Examination Scheme: CIA : 50 Marks

End-Sem :

50 Marks

Course Objectives:

१. आधुनिक भाषाविज्ञानाच्या पार्श्वभूमीवर नव्या भाषिक संकल्पनांचा विचार करणे.
२. समाजभाषाविज्ञानाचा संकल्पनात्मक विचार करणे.

३. समाजभाषाविज्ञानातर्गत येणारी घटकचर्चा आणि व्याप्ती ध्यानात घेणे.
४. समाजभाषाविज्ञानातील विचारदृष्टीने समाज, संस्कृती आणि भाषा यांच्या सहसंबंधाची चर्चा करणे.
५. भाषासंपर्काच्या प्रक्रिया समजावून घेणे.
६. मराठीच्या भाषिक व्यवस्थेची समाजविज्ञानाच्या अनुषंगाने विवेचन उभे करणे.

Course Outcomes:

On completion of the course, student will be able to—

१. आधुनिक भाषाविज्ञानातर्गत येणारी बहुचर्चित समाजभाषाविज्ञानाची संकल्पना स्पष्ट होईल.
२. समाजभाषाविज्ञानातील विविध शाखांचा अनुषंगाने त्याची व्याप्ती स्पष्ट होईल.
३. समाजभाषाविज्ञानातील विविध परिक्षेत्रे (उदा. भाषिक भांडार, लघुक्षेत्र, भाषिक प्रभावक्षेत्र इ.) आणि मराठीची भाषिक व्यवस्था याची स्पष्टीकरणे उभे राहतील.
४. भाषा, बोली आणि समाज यांच्या परस्परसंबंधांची मराठी भाषा आणि तिच्या बोलींच्या अनुषंगाने चर्चा पुढे येईल.
५. भाषेचा विविध क्षेत्रीय वापर स्पष्ट होईल.
६. प्रमाणभाषा आणि बोलीशी निगडित अनेक स्पष्टीकरणे मिळतील. उदा. परभाषा संपर्क, भाषिक संक्रमण, भाषामिश्रण, भाषाबदल, भाषाशुद्धी इ.

Course Contents

Unit 1	समाजभाषाविज्ञान संकल्पनात्मकविचार	lectures
	१. समाजभाषाविज्ञान : संकल्पना, स्वरूप आणि व्याप्ती २. समाजभाषाविज्ञान - परिक्षेत्रे - भाषिक भांडार, लघुक्षेत्र, भाषिक प्रभावक्षेत्र इ.	१५
Unit 2	प्रमाणभाषा आणि बोली	lectures
	१. भाषा, बोली आणि समाज यांचा परस्परसंबंध, भाषा आणि सामाजिक परंपरा, सांस्कृतिक व्यवस्था, भाषा आणि लिंगभेदानुसारी विशिष्ट वापर २. बोलींचा समाजभाषावैज्ञानिक अभ्यास : बोली अभ्यासाची पारंपरिक दृष्टी, बोलीचे संकलन आणि विश्लेषण, विश्लेषणाची रूढ पद्धत, समाजभाषाविज्ञानातील मूलभूत संकल्पना आणि बोली	१५
Unit 3	भाषेचा क्षेत्रीय वापर	lectures
	१. भाषा आणि विविध क्षेत्रीय वापर, २. भाषा आणि विविध व्यवसाय क्षेत्रे, ३. भाषा -समाजगट आणि विविधता, भाषा आणि आर्थिक वर्गव्यवस्था	१५
Unit 4	भाषिक व्यवहारविचार	lectures
	प्रमाण भाषा आणि परभाषा संपर्क, भाषिक संक्रमण, आदान-प्रदान स्वरूप व कारणे, द्वैभाषिकता, बहुभाषिकता, भाषामिश्रण, भाषाबदल, भाषानिषिद्धता, भाषाशुद्धी इ.	१५

संदर्भ ग्रंथ :

१. कालेलकर ना. गो. : भाषा, इतिहास आणि भूगोल, मौज प्रकाशन, मुंबई, १९६४.
२. कालेलकर ना. गो. : भाषा आणि संस्कृती, मौज प्रकाशन, मुंबई,
३. कालेलकर, ना. गो. : भाषांच्या क्षेत्रमर्यादा,
४. काळे, कल्याण (संपा.) : आधुनिक भाषाविज्ञान : संरचनावादी, सामान्य, आणि सामाजिक, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे. २००३.
५. काळे, कल्याण/ सोमण अंजली (संपा.) : वर्णनात्मक भाषाविज्ञान, गोखले ए. सोसायटी नाशिक, १९८२.
६. काळे, कल्याण/ शहा मृणालिनी(संपा.) : निवडक भाषा आणि जीवन , मेहता पाब्लि. पुणे, १९९८.
७. कानडे, मु.श्री. (संपा.) : मराठीचा भाषिक अभ्यास : वर्णनात्मक आणि ऐतिहासिक, श्रीविद्या प्रकाशन, पुणे.
८. कुलकर्णी, कृ.पां. : मराठी भाषा : उद्गम आणि विकास, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे, २००९.
९. केळकर, अशोक : मराठी भाषेचा आर्थिक संसार, मराठवाडा साहित्य परिषद, औरंगाबाद, १९७७.
१०. केळकर, अशोक : रुजुवात, लोकवाङ्मयगृह प्रकाशन, मुंबई, २००८.
११. केळकर, अशोक : वैखरी- भाषा आणि भाषाव्यवहार, मेहता पाब्लि., पुणे, १९९६.
१२. जोशी, प्रभाकर/ गोखले चारुता : सामाजिक भाषाविज्ञान, निराली प्रकाशन, पुणे, १९९३.
१३. धोंगडे, रमेश : भाषा आणि भाषाविज्ञान, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे, २००६.
१४. धोंगडे, रमेश : सामाजिक भाषाविज्ञान, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे, २००६.
१५. पाटणकर, जयश्री : सामाजिक भाषाविज्ञान : कक्षा आणि अभ्यास, संदर्भ प्रकाशन, नाशिक, २००५.
१६. पाटणकर, जयश्री (संपा.) : सामाजिक भाषाविज्ञान, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे, द्वि. आ., २०१३.
१७. पानसे, मु. ग. : भाषा-अंतःसूत्र आणि व्यवहार, म. सा. प., पुणे, १९६९.
१८. मालशे, मिलिंद : आधुनिक भाषाविज्ञान : सिद्धान्त आणि उपयोजन, लोकवाङ्मयगृह, मुंबई.
१९. मालशे, मिलिंद / इनामदार, हे. वि. / सोमन अंजली : भाषाविज्ञान : वर्णनात्मक आणि ऐतिहासिक, पुणे, १९८२.
२०. माहुलकर दिनेश : वृद्धी - भाषेचे आणि भाषाभ्यासाचे विकसन, राज्य मराठी विकास संस्था, मुंबई, २०००
२१. मांडे, प्रभाकर : सांकेतिक आणि गुप्तभाषा : परंपरा आणि स्वरूप, सविता प्रकाशन, औरंगाबाद, १९८५.
२२. वरखेडे, रमेश : समाजभाषाविज्ञान - प्रमुख संकल्पना, शब्दालय प्रकाशन, श्रीरामपूर, २००१
२३. Fishman, Joshua A. : Sociolinguistics-A Brif Introduction, Newbury House Publishers, Massachusetts, 1972.
२४. Hockett, Charles F. *A Course in Modern Linguistics*, New York, 1958.
२५. Labov, William : Sociolinguistic Pattenrs, Basil Balckwell, Oxford, England, 1972.
२६. Ralph, Fasold : Sociolinguistics of Society, Basil Balckwell, Oxford, England, 1984.
२७. Ralph, Fasold : Sociolinguistics of Language, Basil Balckwell, Oxford, England, 1990.
२८. Trudgill Peter : Sociolinguistics An Introduction, Penguin Books, 1974.
२९. Waterman, John T. *Perspectives in Linguistics*, Chicago, 1963.

Shivajinagar, Pune - 5
PG Part 2 of M.A. (Marathi)
(2023 Course under NEP 2020)

चतुर्थ सत्र

Major Paper 3 (Theory)

Course Code : 23ArMarP413

Course Name : लोकसाहित्याची

मूलतत्त्वे आणि मराठी लोकसाहित्य: दोन

Teaching Scheme: TH: 4 Hours/Week

Credit 04

Examination Scheme: CIA : 50 Marks
50 Marks

End-Sem :

Course Objectives:

१. मराठी समाजपरंपरेतील लोकसाहित्याची आविष्काररूपे ध्यानात घेणे.
२. मराठी लोकसाहित्याच्या व्याप्तीचे स्वरूप तिच्या उगमासह समजावून घेणे.
३. मराठी लोकगीत, लोककथांच्या संकलन आणि अभ्यासाचे स्वरूप ध्यानात घेणे.
४. मराठी लोकरंगभूमीचा परिचय आणि मराठी लिखित नाट्यपरंपरेशी असलेल्या त्याचा अनुबंध तपासणे.
५. मराठी संस्कृती आणि परंपरांच्या सहाय्याने लोकगीत, लोककथा, लोककला, स्फुट रचना समजावून घेणे.
६. मराठी म्हणी, वाक्यप्रचार, उखाणे, आख्याने यांचे स्वरूप समजावून घेणे.
७. लोकसाहित्याच्या अध्ययन व संशोधन पद्धतींचे आकलन करून देणे.

Course Outcomes:

On completion of the course, student will be able to—

१. मराठी समाजपरंपरेतील लोकसाहित्याच्या विविध रचनारूपांचे आकलन होईल.
२. विद्यार्थ्यांसमोर मराठी लोकसाहित्याचा नकाशा उभा राहील.
३. मराठी लोकरंगभूमी आणि मराठी लिखित नाटक यांचा अभ्यास आणि नव्या शक्यता स्पष्ट होतील.
४. विद्यार्थ्यांना मराठी लोकरूढी, लोकपरंपरांचे आकलन होईल.
५. लोकसाहित्याच्या अध्ययन आणि संशोधनपद्धतींचे स्वरूप स्पष्ट होईल.
६. मराठी लोकसाहित्याच्या संकलन आणि संशोधनाच्या नव्या शक्यता स्पष्ट होतील.

Course Contents

Unit 1	मराठी लोकगीते	lectures
	<p>१. पारंपरिक : कथागीते, ओवी, फेराची गाणी, भोंडला, भुलाबाई, नागपंचमीची गीते, विधीगीते, शेतकरी गीते, धनगरी गीते, कुंभाराच्या डाहाका</p> <p>२. धार्मिक : गोंधळी, वासुदेव, पांगुळ, नाथजोगी, पोतराज</p> <p>३. रंजन आणि प्रबोधनात्मक : डक्कलवार, नागभंड्याची भजने, भेदिक, शाहिरी (लावणी, पोवाडा)</p> <p>४. स्फुट रचनाप्रकार : म्हणी, वाक्प्रचार, उखाणे, कोडी</p>	१५
Unit 2	मराठी लोककथा	Lectures
	<p>१. लोककथांची भारतीय परंपरा : ग्रंथनिविष्ट कथा – बृहत्कथा, पंचतंत्र, हितोपदेश, वेताळपंचविशी, सिंहासनबत्तीशी, शुकबहात्तरी, जातककथा, जैनचूर्णीकथा, कहाण्या, व्रतकथा</p> <p>२. मराठी लोककथांचे प्रकार – मौखिककथा, दैवतकथा, परीकथा, प्राणिकथा, उत्पतिकथा, दंतकथा, राक्षसकथा, पुराणकथा, स्पष्टीकरणकथा</p> <p>३. लोककथा : मूलघटक, रचनाबंध आणि कल्पनाबंध</p>	१५
Unit 3	मराठी लोकरंगभूमी	Lectures
	<p>१. लोकनृत्ये : अभिचारनृत्य, विधीनाट्य, क्रीडानृत्य (भक्तांचे नृत्य, गोंधळ, २. भारुड, दशावतार, कीर्तन, नमन, भुत्ये, राधानृत्य, मंगलागौर, नागपंचमी, लेझीम, झिमा फेर, गजीनृत्य इ.)</p> <p>३. लोकनाट्ये : नाट्यात्मविधी, धार्मिक नाट्य वा उपासना नाट्य, रंजननाट्य (मुंज, लग्न, काकडआरती, लळीत, जोगवा, भुत्ये, कीर्तन, जोगता, बोहाडा, तमाशा, चित्रकथी, वग, कळसूत्री बाहुल्या, दंडार, बहुरूपी इ.)</p> <p>४. लोकरंगभूमीवरील महत्त्वाचे लेखक: शाहीर पट्टेबापूराव, शाहीर अमरशेख, शाहीर अण्णा भाऊ साठे, भीमराव कर्डक, भास्करराव जाधव इ.</p>	१५
Unit 4	लोकसाहित्याच्या अध्ययन आणि संशोधन पद्धती	Lectures
	<p>१. लोकसाहित्याच्या अध्ययन पद्धती</p> <p>अ. लोकतत्वीय अध्ययनपद्धती</p> <p>आ. दिबंधात्मक अध्ययनपद्धती</p> <p>२. लोकसाहित्याच्या संशोधन पद्धती</p> <p>अ. क्षेत्रीय</p> <p>आ. स्तरीय</p>	१५

संदर्भ :

१. कुलकर्णी, दिनकरराव, मराठी लोककथागीत
२. कोळेकर वैदेही, मराठी लोककथा: स्वरूप मीमांसा
३. खरात महेश / अपिने गजानन (संपा.) : लोकसाहित्य जीवन आणि संस्कृती, (विश्वनाथ शिंदे गौरवग्रंथ) सायन प्रकाशन, पुणे, २०१७.
४. खैरे विश्वनाथ, भारतीय मिथ्यांचा मागोवा

५. जाधव सुदाम, भिल्लांची गाणी
६. ढेरें, रा. चिं. : मराठी लोकसंस्कृतीचे उपासक, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे, तृ. आ., २००७.
७. ढेरें, रा.चिं. : संतसाहित्य आणि लोकसाहित्य, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे.
८. दाते, शं. ग. लोककथा, भाग १ व २, पुणे १९२९.
९. बाबर, सरोजिनी, मराठी लोककथा
१०. बाबर, सरोजिनी, मराठी लोकगीते
११. बाबर, सरोजिनी, मराठीतील स्त्रीधन
१२. बाबर, सरोजिनी, महाराष्ट्र राज्य लोकसाहित्यमाला पुष्प ११
१३. बाबर, सरोजिनी, संपा. लोकसाहित्य : भाषा आणि संस्कृति, पुणे, १९६३.
१४. भवाळकर, तारा, लोकनागर रंगभूमी, पुणे १९८९.
१५. भवाळकर, तारा, लोकसंचित, पुणे १९९०.
१६. भवाळकर, तारा, लोकसाहित्यातील स्त्रीप्रतिमा, पुणे, १९८६.
१७. भागवत, दुर्गा : लोकसाहित्याची रूपरेषा, वरदा प्रकाशन, पुणे, १९७७.
१८. मराठे, रा. वि. संपा. गावगाडा शब्दकोश, मुंबई, १९९०.
१९. मांडे, प्रभाकर, लोकसाहित्याचे अंतःप्रवाह, पुणे, १९७५.
२०. मांडे, प्रभाकर, लोकसाहित्याचे स्वरूप, औरंगाबाद, १९८९.
२१. मांडे, प्रभाकर : सांकेतिक आणि गुप्तभाषा : परंपरा आणि स्वरूप, सविता प्रकाशन, औरंगाबाद, १९८५.
२२. मोरजे, गंगाधर, कुटकथेची कुळकथा
२३. मोरजे, गंगाधर, जिप्सी लोककथा
२४. मोरजे, गंगाधर, प्राणी लोककथा
२५. मोरजे, गंगाधर, लोकसाहित्य : एक स्वतंत्र अभ्यासक्षेत्र, पुणे, १९८५.
२६. मोरजे, गंगाधर : लोकसाहित्य – एक स्वतंत्र अभ्यासक्षेत्र, दास्ताने रामचंद्र आणि कंपनी, दु. आ., १९९३.
२७. व्यवहारे, शरद : लोकसाहित्याचे अंतःप्रवाह, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे, १९९९.
२८. व्यवहारे, शरद, लोकसाहित्य : उद्गम आणि विकास, नागपूर, १९८७.
२९. व्यवहारे, शरद, मराठी स्त्रीगीते
३०. वाडकर, धोंडीराम, विधीनाट्य
३१. शिंदे, विश्वनाथ : लोकसाहित्यमीमांसा, भाग १ आणि २, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे .
३२. शिंदे, विश्वनाथ : लोकसाहित्य- संशोधन आणि समीक्षा, कैलास पाब्लि., औरंगाबाद, २०१३.
३३. सहस्रबुद्धे अनिल, लोकसाहित्य संशोधनपद्धती
३४. Danieis, C. L. Stevans, C. M. Ed. *Encyclopedia of Superstitions, Folklore, and the Occult Sciences of the World*, London, 1971.
३५. Dorson, Richard, Ed. *Folklore : Selected Essays*, Bloomington, 1972.
३६. Leach, Maria, Ed. *Dictionary of Folklore, Mythology and Legend*, New York, 1949.
३७. Reaver, J. Russell Boswell, George W. *The Fundamentals of Folk Literature*, London, 1962.
३८. Thompson, Stith, *Motif-Index of Folk- Literature* Bloomington, 1955-58.

Progressive Education Society's
Modern College of Arts, Science and Commerce,
Shivajinagar, Pune - 5
PG Part 2 of M.A. (Marathi)
(2023 Course under NEP 2020)
चतुर्थ सत्र
Major Elective 1(T/P)

Course Code : 23ArMarP421
सौंदर्यशास्त्र

Course Name :

Teaching Scheme: TH: 4 Hours/Week
Credit 04

Examination Scheme: CIA : 50 Marks
50 Marks

End-Sem :

Course Objectives:

१. सौंदर्यशास्त्राची संकल्पना आणि स्वरूप स्पष्ट करून देणे.
२. सौंदर्यशास्त्रातील प्रमुख संकल्पनांचा परिचय करून देणे.
३. सौंदर्यशास्त्रातील महत्त्वपूर्ण सिद्धान्तांची ओळख करून देणे.
४. कलानिर्मितीविषयक सिद्धान्त आणि प्रक्रिया समजावून देणे.
५. कलानुभवाचे स्वरूप समजावून देणे.
६. कलामूल्यांसंबंधी मतमतांतरे जाणून देणे.

Course Outcomes:

On completion of the course, student will be able to—

१. सौंदर्यशास्त्राची संकल्पना आणि स्वरूप स्पष्ट करून देणे.
२. सौंदर्यशास्त्रातील प्रमुख संकल्पनांचा परिचय करून देणे.
३. सौंदर्यशास्त्रातील महत्त्वपूर्ण सिद्धान्तांची ओळख करून देणे.
४. कलानिर्मितीविषयक सिद्धान्त आणि प्रक्रिया समजावून देणे.
५. कलानुभवाचे स्वरूप समजावून देणे.
६. कलामूल्यांसंबंधी मतमतांतरे जाणून देणे.

Course Contents

Unit 1	सौंदर्यशास्त्र- संकल्पनात्मक स्वरूप	lectures
	१. सौंदर्यशास्त्र म्हणजे काय? २. सौंदर्यशास्त्र, साहित्यसिद्धान्त आणि समीक्षा	१५

Unit 2	सौंदर्यविधान आणि सौंदर्यसंकल्पना	Lectures
	सौंदर्यविधानाचे व सौंदर्यसंकल्पनांचे स्वरूप: १. कांट (अनन्यसाधारण) २. विटगिन्स्टाईन (कुलसाम्य), ३. गॅली (स्वभावतः वादग्रस्त संकल्पना)	१५
Unit 3	कलाव्यवहार: एक	Lectures
	१. कला आणि रूप २. कला आणि नीती ३. कला आणि सत्य ४. निर्मितिसिद्धान्त – कार्ल मार्क्स, सिगमंड फ्रॉइड, कार्ल गुस्ताव युंग ५. अनुभवप्रक्रिया, सौंदर्यसुखवाद, वाचकप्रतिसाद सिद्धान्त	१५
Unit 4	कलाव्यवहार: दोन	Lectures
	१. कलेची स्वायत्तता २. कलामूल्ये आणि अन्य मूल्ये	१५

संदर्भ :

संदर्भ ग्रंथ

१. आचवल, माधव : रसास्वाद – वाङ्मय आणि कला, मुंबई मराठी साहित्य संघ, मुंबई, १९७२.
२. कमलाकर, दीक्षित (संपा.)- मर्तेकरांचे सौंदर्यशास्त्र पुनर्विचार, युनिव्हर्सल पब्लिकेशन, कोल्हापूर, १९७६.
३. करंदीकर, गो. वि. : परंपरा आणि नवता, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९६७.
४. कविमंडन, भा. ज. : सौंदर्यविचार, मधुराज पब्लिकेशन, पुणे, १९९२.
५. कुलकर्णी, द. भि. - मर्तेकरांची सौंदर्यशास्त्र : पुनःस्थापना, अमेय प्रकाशन, नागपूर, १९८२.
६. देशपांडे, ग. त्र्यं. – भारतीय सौंदर्यकल्पना
७. नाईक राजीव आणि इतर (संकलन) : सौंदर्यविचार, मुंबई मराठी साहित्य संघ, मुंबई, १९८३.
८. मर्तेकर, बा. सी. – सौंदर्य आणि साहित्य, मौज प्रकाशन, मुंबई, १९७५.
९. मुक्तिबोध, शरदचंद्र – सृष्टी, सौंदर्य आणि साहित्यमूल्य, लोकवाङ्मयगृह प्रकाशन, मुंबई, १९७८.
१०. पाटणकर, रा. भा. – कांटची सौंदर्यमीमांसा, मौज प्रकाशन, मुंबई, १९७७.
११. पाटणकर, रा. भा. – क्रोचेचे सौंदर्यशास्त्र, प्राज्ञपाठशाळा मंडळ, वाई, १९७४.
१२. पाटणकर, रा. भा. : साहित्य विचार आणि सौंदर्यशास्त्र, मराठी विभाग, मुंबई विद्यापीठ आणि मौज प्रकाशन, मुंबई, २००१.
१३. पाटणकर, रा. भा. – सौंदर्यमीमांसा, मौज प्रकाशन, मुंबई, १९७२.
१४. पाटील, शरद : अब्राह्मणी साहित्याचे सौंदर्यशास्त्र, सुगावा प्रकाशन, पुणे, १९८८.
१५. पाध्ये, प्रभाकर – मर्तेकरांची सौंदर्यमीमांसा, मौज प्रकाशन, मुंबई, १९७०.
१६. पाध्ये, प्रभाकर – सौंदर्यानुभव, मौज प्रकाशन, मुंबई, १९७९.
१७. बारलिंगे, सुरेन्द्र - सौंदर्याचे व्याकरण, अभिनव, मुंबई, १९७६.

१८. रेगे मे. पुं. : तत्त्वज्ञानाच्या आधारावर मराठी सौंदर्यशास्त्रीय लेखन, (मराठी टीका : वसंत दावतार-संपा.)
इंडियन कमिटी फॉर काल्चरल फ्रीडम, मुंबई, १९९६.
१९. वैद्य, सरोजिनी/ वसंत पाटणकर (संपा.) : द. ग. गोडसे यांची कलामीमांसा, मराठी विभाग, मुंबई
विद्यापीठ व पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९९७.
२०. Cooper, David E. Ed., *A Companion to Aesthetics*, Oxford, 1992.
२१. Knox, I. *The Aesthetic Theories of Kant, Hegel and Schopenhauer*, 1958.
२२. Osborne, Harold, *Aesthetics and Criticism*, 1955.
२३. Rader, Melvin, Ed., *A Modern Book of Aesthetics*, 1965.
२४. Sparshott, Francis, *The Structure of Aesthetics*, Toronto, 1963.

Progressive Education Society's
Modern College of Arts, Science and Commerce,
Shivajinagar, Pune - 5
PG Part 2 of M.A. (Marathi)
(2023 Course under NEP 2020)
चतुर्थ सत्र
Major Elective 2 (T/P)

Course Code : 23ArMarP422
लोकप्रिय साहित्य

Course Name :

Teaching Scheme: TH: 4 Hours/Week
Credit 04

Examination Scheme: CIA : 50 Marks
50 Marks

End-Sem :

Course Objectives:

१. लोकप्रिय, लोकप्रिय साहित्य ह्या संकल्पना स्पष्ट करून देणे.
२. लोकप्रिय साहित्य, कलात्मक साहित्य आणि सीमावर्ती साहित्य यामधील साम्य-भेद जाणून घेणे.
३. लोकप्रिय साहित्याची निर्मिती समाज-संस्कृती व्यवहार यांच्यातील संबंध स्पष्ट करणे.
४. लोकप्रिय साहित्य आणि वाचकांची अभिरुची यांच्यातील सहसंबंध स्पष्ट करणे.
५. मराठीतील लोकप्रिय साहित्याच्या प्रेरणा, उगम आणि वाटचालीचा वेध घेणे.
६. अभ्यासासाठी नेमलेल्या मराठी लोकप्रिय साहित्याचे विवेचन-विश्लेषण करणे.

Course Outcomes:

On completion of the course, student will be able to—

१. लोकप्रिय, लोकप्रिय साहित्य ह्या संकल्पना स्पष्ट होतील.
२. लोकप्रिय साहित्य, कलात्मक साहित्य आणि सीमावर्ती साहित्य यामधील साम्य-भेद उलघडतील.

३. लोकप्रिय साहित्याची निर्मितीमागील समाजव्यवस्था स्पष्ट होईल.
४. लोकप्रिय साहित्य आणि वाचकांची अभिरुची यांच्यातील सहसंबंध होईल.
५. मराठीतील लोकप्रिय साहित्याचे स्वरूप स्पष्ट होईल.
६. लोकप्रिय साहित्य वाचन आणि लेखनाच्या दृष्टीने विद्यार्थ्यांमधील उत्सुकतेला चालना मिळेल.

Course Contents

Unit 1	लोकप्रिय साहित्य: संकल्पना आणि प्रेरणा	lectures
	१. लोकप्रिय साहित्य: संकल्पना आणि स्वरूपविशेष २. लोकप्रिय साहित्याच्या प्रेरणा ३. लोकप्रिय साहित्य, कलात्मक साहित्य आणि सीमावर्ती साहित्य यातील साम्यभेद	१५
Unit 2	लोकप्रिय साहित्य: स्वरूपविशेष	Lectures
	१. लोकप्रिय साहित्य: रोमान्स, गूढ, गुन्हेगारी, साहस, रहस्य इ. २. लोकप्रिय साहित्य व वाचकवर्ग – लोकप्रिय साहित्याचे वितरण, नफ्याचे अर्थाशास्त्र, वाचकांची अभिरुची ३. मराठीतील लोकप्रिय साहित्याची ऐतिहासिक पार्श्वभूमी	१५
Unit 3	अभ्यासासाठी नेमलेल्या साहित्यकृती: कादंबरी	Lectures
	१. ययाती- वि. स. खांडेकर	१५
Unit 4	अभ्यासासाठी नेमलेल्या साहित्यकृती: कथा	Lectures
	१. निवडक बाबुराव अर्नाळकर- संपा. सतीश भावसार	१५

संदर्भ :

१. कुरुंदकर, नरहर : धार आणि काठ, देशमुख आणि कंपनी, पुणे, १९७१.
२. कुलकर्णी, अनिरुद्ध (संपा.) : प्रदक्षिणा खंड १ आणि २, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे.
३. कोत्तापल्ले, नागनाथ : साहित्याचा अवकाश,
४. गणोरकर, प्रभा आणि इतर : संक्षिप्त मराठी वाङ्मयकोश (१९२० पासून २००३ पर्यंतचा कालखंड), भटकळ फाउण्डेशन, मुंबई, २००४.
५. नेमाडे, भालचंद्र : टीकास्वयंवर, साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद, १९९०.
६. जाधव, रा. ग. (संपा.) : मराठी वाङ्मयाचा इतिहास खंड ७, १९५० ते २०००, भाग १, म.सा.प., पुणे, २००९.
७. जाधव, रा. ग. (संपा.) : मराठी वाङ्मयाचा इतिहास खंड ७, १९५० ते २०००, भाग १, म.सा.प., पुणे, २०१०.
८. जाधव, रा. ग. (संपा.) : मराठी वाङ्मयाचा इतिहास खंड ७, १९५० ते २०००, भाग १, म.सा.प., पुणे, २०१०.

९. जाधव, रा. ग.(संपा.) : मराठी वाङ्मयाचा इतिहास खंड ७, १९५० ते २०००, भाग १, म.सा.प., पुणे, २०११.
१०. दडकर, जया आणि इतर : संक्षिप्त मराठी वाङ्मयकोश (आरंभापासून १९२० पर्यंतचा कालखंड), भटकळ फाउण्डेशन, मुंबई, १९९८.
११. पवार, गो.मा./ हातकंगलेकर, म.द. (संपा.) : मराठी साहित्य प्रेरणा आणि स्वरूप, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९८०.
१२. Murphy, Bernice : Key Concepts in Contemporary Popular Fiction, Edinburgh University Press.
१३. Gelder, Ken : Popular Fiction : The Logistics & Practices of a Literary Field, Routledge.